

Brussel Art

cultuur op maat
van groepen

HANDIG
OVERZICHT

VOOR- WOORD

BESTE CULTUUR- LIEFHEBBER

In navolging van BRUSK dat het kunst-educatieve aanbod voor kinderen en jongeren in Brussel bundelt, heeft Lasso op vraag van vormingswerkers uit de socio-culturele sector, welzijnswerkers en leerkrachten uit het volwassenenonderwijs nu ook het **Brusselse cultuur-aanbod op maat van groepen (kwetsbare) volwassenen** verzameld.

Brussel heeft een bijzonder gevarieerd en breed cultureel en artistiek aanbod. Je weg vinden in dit **steeds groeiende, veranderende en diverser aanbod** is niet altijd eenvoudig en creëert bijkomende participatiedrempels. Bovendien is het aanbod dat culturele instellingen bieden aan groepen de laatste decennia sterk geëvolueerd: een museum doet veel meer dan rondleidingen alleen, in een theater wordt ingezet op rechtstreeks contact tussen de acteurs en het publiek, verschillende culturele instellingen werken samen met groepen volwassenen waardoor die zelf op het podium komen te staan

of een eigen tentoonstelling maken. Kortom, de culturele sector is constant op zoek naar originele, nieuwe methodieken om om te gaan met een publiek dat diverser en mondiger wordt, dat op een interactieve manier wil worden benaderd en vaak ook zelf creatief aan de slag wil.

Werken voor een volwassen publiek vraagt echter een andere aanpak dan werken voor kinderen en jongeren. Onze ervaring is dat cultuurbemiddeling op maat van groepen volwassenen veel *meer* maatwerk is en *minder* kant-en-klare pakketten oplevert. De inspanningen gebeuren meer *à la tête du client*, er zit meer improvisatie in. Dat zorgt ervoor dat dat aanbod niet altijd even zichtbaar is voor vormingsmedewerkers uit de socio-culturele sector, welzijnswerkers of leerkrachten uit het volwassenenonderwijs.

Met deze publicatie willen we daarin verandering brengen. Naast een overzicht van de culturele instellingen die groepen volwassenen op een warme en inspirerende manier onthalen, hebben we een aantal Brusselse praktijkverhalen gedocumenteerd. Dit boekje bevat ook heel wat concrete informatie en verwijzingen naar tal van ondersteunende diensten en organisaties. Zo hopen we de reeds bestaande linken tussen de Brusselse culturele instellingen en welzijnsorganisaties, instellingen voor volwassenenonderwijs en het diverse Brusselse verenigingsleven te verstevigen en te voeden, en, als het even kan, verder te vermenigvuldigen.

ANJA
VAN ROY
COÖRDINATOR
LASSO

BRUSSEL
CULTUURSTA
MAAR NOG
N IET VOOR
IEDEREEN

Brussel en haar omgeving is ons werkterrein. Het minste wat je van Brussel kunt zeggen, is dat het een **veelkleurige grootstad** is. Er is een veelheid aan talen, nationaliteiten, etniciteiten, culturen, religies, leefstijlen. Brussel is ook een **jonge stad**, een **stad van uitersten** met uitgesproken rijke wijken en arme buurten waar de armoede blijft toenemen. Brussel is een **aantrekkelijke stad**. Het is de grootste studentenstad van het land en meer dan 350.000 pendelaars komen er dagelijks werken. En Brussel is ook een **cultuurstad**. Er is een ongezien aanbod aan culturele spelers. Kunstenaars uit binnen- en buitenland vinden hun plek in deze stad. Kleine en grote cultuurinstellingen en cultuur-educatieve organisaties zijn er gevestigd. Er is een fijnmazig netwerk van lokale cultuurvoorzieningen zoals gemeenschapscentra en bibliotheken.

Voor deze kunst- en cultuurorganisaties is het prioritair om een eigen (artistieke) identiteit op te bouwen en een authentiek verhaal te formuleren. Sommige huizen of instellingen spelen daarbij de internationale rol van Brussel en van hun organisatie uit, andere profileren zich als stedelijke praktijkplaats en nog andere zetten in op participatieve projecten met de buurt. Kortom, de meeste Brusselse kunst- en cultuurinstellingen zijn zich **bewust van de rol die zij spelen in deze stad**. Ze ontwikkelen een aanbod aangestuurd, afgestemd of ontwikkeld op maat van kunstenaars, een kunstcollectie of van hun publiek. Ze ontvangen duizenden toeschouwers, deelnemers en gebruikers in semi-openbare plaatsen en stellen als sector honderden mensen tewerk. Kunst- en cultuurhuizen mengen zich ook in het publieke debat over zeer diverse thema's en bieden onze maatschappij een spiegel aan.

Met die spiegel kijken de meeste kunst- en cultuurhuizen ook regelmatig naar zichzelf. De afgelopen jaren hebben tal van huizen bewust **ingezet op publieksbemiddeling**, doen ze inspanningen om een diverse personeelsploeg te hebben en wordt ook het aangeboden programma en de betekenis hiervan voor het publiek in vraag gesteld. De komende jaren worden cruciaal. De financieel-economische crisis doet veel instellingen terugplooiën op hun *core business*. Veel ruimte

voor experiment en dus risico, is er niet meer. De nabije toekomst zal uitwijzen of publieksbemiddeling als **strategisch belangrijk** wordt beschouwd, dan wel als iets dat midden in de besparingsstorm terecht komt. Hopelijk primeert het ver gevorderde bewustzijn dat publiekswerking essentieel is om de vinger aan de pols te houden in een snel veranderende maatschappelijke context.

Voor veel niet-participerende groepen en individuen spelen nog altijd dezelfde **belemmerende factoren** die de toegang tot cultuur bemoeilijken. Er zijn nog altijd financiële drempels, informatiebarrières en mobiliteitskwesties. Bepaalde groepen en individuen hebben nog altijd een ontoereikende voorkennis of geen sociaal netwerk om aan cultuur te participeren. Echter, het recht op cultuur voor iedereen is niet iets wat alleen door het cultuurbeleid en via de culturele huizen en organisaties kan worden mogelijk gemaakt. De brug kan alleen worden geslagen als ook de andere sectoren, met name het onderwijs, het socio-culturele veld en de welzijnssector er beleidsmatig op gaan inzetten en **kunst- en cultuurbeleving als belangrijk erkennen**. Alleszins, we hopen met deze publicatie te inspireren en inzicht te geven in zowel de kleine stappen als de grote initiatieven waarmee je, ongeacht de sector van waaruit je tewerk gaat, dat recht op cultuur voor iedereen mee kan helpen garanderen.

WEGN
IN DEZE
PUBLICATIE

MET DEZE PUBLICATIE WILLEN WE JOU ALS BEGELEIDER VAN GROEPEN (KWETSBARE) VOLWASSENEN EEN OVERZICHT GEVEN VAN BRUSSELSE CULTUURSPELERS WAAR JE MET JE GROEP TERECHT KAN. HET IS EEN HANDIGE BUNDELING DIE JE KAN INSPIREREN OM JE VRIJETIJDKALENDER SAMEN TE STELLEN.

Maar liefst **enkele tientallen culturele spelers** hebben gereageerd op de oproep van Lasso om hun *formats* en expertise inzake publieksbemiddeling op maat van groepen (kwetsbare) volwassenen bekend te maken via deze publicatie. De diversiteit onder de culturele actoren is heel groot. Het kan gaan om podiumhuizen, theatergezelschappen, concertorganisatoren, muziekensembles, musea, kunstwerkplaatsen, kunstfestivals, kunsteducatieve organisaties, bibliotheken, gemeenschapscentra, ... voor elk wat wils dus. Allemaal zijn ze gelegen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Allemaal doen ze hun best om het jou en je groep zo goed mogelijk naar de zin te maken.

Naast de individuele voorstellingsfiches van de Brusselse cultuuractoren vind je een katern met **intermediaire spelers**. Het gaat om organisaties of diensten die op de één of andere manier de toegang tot cultuur faciliteren voor jouw groep. Zo stellen ze bepaalde hulpmiddelen ter beschikking voor mensen met een fysieke beperking, organiseren ze een buddysysteem, voorzien ze in een financiële tegemoetkoming of geven ze tips over *must see & do's*.

Voor de rest willen we jou als groepsbegeleider ook inhoudelijk voeden over wat er in Brussel allemaal kan met je groep op cultureel vlak. Vaak is geweten dat er omkadering mogelijk is op maat van je groep voor of na de voorstelling of museumbezoek. Maar er is nog veel, veel meer. Veel cultuurspelers investeren ook in andere publieksbemiddelingsacties of zelfs langetermijnsamenwerking met groepen uit het socio-culturele en welzijnsveld. Ze staan klaar om met jou een kunstwerk te bouwen in de publieke ruimte, een sociaal-artistisch project op te zetten, mensen uit je groep in te zetten als vrijwilliger, gids of figurant, ...

Veel huizen willen open huizen zijn. Ze houden de vinger aan de pols en proberen in te spelen op de dynamische Brusselse context. Veel huizen hebben ervaring met een grote diversiteit aan publieksgroepen en hebben ter zake een stevige expertise opgebouwd.

Die schat aan informatie over **werkvormen en specifieke expertise** hebben we gegroepeerd in tien thema's, die de rode draad vormen in de bijdragen van culturele spelers. Elk van die thema's wordt ingeleid door iemand die ter zake al een lang en inspirerend traject heeft afgelegd en een overkoepelende visie heeft. Vervolgens hebben we aan elk van die thema's ook enkele Brusselse *good practices* gekoppeld.

We wensen je veel leesplezier en hopen dat deze publicatie jou en je groep op veel nieuwe plekken zal brengen.

SAMENWERKING GEZOCHT

Op www.lasso.be is een groot deel van het netwerk van Lasso weergegeven op een eenvoudig doorzoekbaar kaartje. Ben je als organisatie op zoek naar partners uit de culturele sector, het jeugdwerk, volwassenenwerk of onderwijs? Dan kan je via een aantal filters je meest geschikte samenwerkingspartner vinden. Of ben je eerder benieuwd naar welke organisaties er in jouw buurt gevestigd zijn? Zoom dan in op jouw buurt en je zal zien dat er ook net om de hoek heel wat interessante samenwerkingsmogelijkheden liggen!

THEMA'S

PUBLIEKSBEEMIDDELING OP MAAT VAN PERSONEN MET EEN MENTALE BEPERKING EEN GESPREK MET GREET WUYTS (mim)

16-21

DO IT YOURSELF

EEN GESPREK MET ANICK DAVID (BRUSSELS OUDERENPLATFORM) 25-27

KWETSBARE VRIJWILLIGERS INSCHAKELEN IN DE CULTUURSECTOR

31-36

EEN CULTURELE UITSTAP VOORBEREIDEN MET LASSO

40-41

EEN CULTUURBEZOEK OP MAAT

46-47

DWARSLIGGERS IN DE HOOFDSTAD DE KRACHT VAN SOCIAAL-ARTISTIEKE PRAKTIJKEN IN BRUSSEL

50-53

BRUSSEL VERKENNEN MET CULTURELE EN TOERISTISCHE GIDSENVERENIGINGEN

EEN GESPREK MET BART VAN EFFELTERRE (MUNTPUNT) 57-59

KUNST IN DE PUBLIEKE RUIMTE

EEN GESPREK MET JULIE RODEYNS 63-67

OVER CULTURELE DIVERSITEIT IN DE BRUSSELSE CULTUURSECTOR

EEN GESPREK MET ANGELO DE SIMONE (FOYER) 71-73

EEN BLIK OP HET FRANSTALIGE CULTUUR- AANBOD IN BRUSSEL

EEN GESPREK MET LAURENCE ADAM (ARTICLE 27) 77-79

Voorwoord 3

Brussel cultuurstad,
maar nog niet
voor iedereen 5

Wegwijs in deze
publicatie 7

Financiële
tegenwoordigheden 96-98

Register met
vermelde culturele
organisaties 100-101

Colofon 102

CULTUUR AANBIEDERS

Art & marges museum	12	Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis / Jubelparkmuseum	45
ART BASICS for CHILDREN	13	Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis / Muziekinstrumentenmuseum	48
Beursschouwburg	14	Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België	49
BOZAR	15	Koninklijke Vlaamse Schouwburg	54
Brussels Philharmonic	22	Kunstenfestivaldesarts	55
Brusselse bibliotheken	23	MET-X	56
CENTRALE for contemporary art	24	Muntpunt	60
Cultuurcentrum Brussel	28	Museum van Elsene	61
De Nieuwe Opdrachtgevers	29	Pantalone	62
deBuren	30	Passa Porta	68
Ensemble Leporello	37	UNIK	69
Europalia	38	w wh at	70
Festival van Vlaanderen Brussel	39	WIELS	74
Kaattheater	42	Zinneke	75
Koninklijk Museum voor Midden-Afrika	43	Zinnema	76
Koninklijke Bibliotheek van België	44		

ONDER- STEUNENDE ORGA- NISATIES

Article 27	82-83	Fonds Vrijetijdsparticipatie	90-91
BBOT-BNA	84-85	Intro vzw	92-93
Brusselse Museumraad	86-87	Lasso	94-95
Erfgoedcel VGC	88-89		

In deze publicatie is een voorstellingsfiche opgenomen van elke Brusselse cultuuraanbieder met een aanbod op maat van groepen (kwetsbare) volwassenen. De culturele instellingen stellen zichzelf aan jou voor met een korte omschrijving van wat ze jouw groep te bieden hebben. Als begeleider kan je bij hen terecht met je vraag om een voorstelling bij te wonen, een uitstap te plannen of een samenwerkingsproject op te starten. Waarvoor je bij wie terecht kan, vind je in de fiches, maar ook in de praktijkvoorbeelden die verspreid zijn over de volgende pagina's en waarnaar ook in de fiches wordt verwezen. Laat je niet afschrikken als een huis of organisatie nog geen aanbod heeft op maat van jouw groep. Jouw vraag kan een eerste start zijn voor een cultuuraanbieder om erover na te denken en in overleg met jou een omkadering op maat te ontwikkelen. Vragen staat vrij...

Tot slot willen we je nog even meegeven dat je in de fiches antwoorden vindt op de meest courante vragen inzake toegankelijkheid van een huis of organisatie. Wat bewust niet wordt meegegeven in de fiches, is info over kortingscategorieën die een huis of organisatie eventueel aanbiedt. De tarieven worden regelmatig aangepast en we willen graag dat dit boekje jou de juiste informatie geeft. Wel vind je achteraan in de publicatie meer info over financiële hulplijnen om op stap te gaan met je groep of een artistiek project uit te werken. Wil je meer te weten komen over kortingscategorieën of heb je nog een andere vraag, contacteer dan rechtstreeks de publiekswerkers van wie de naam, het telefoonnummer en het mailadres steeds te vinden zijn in de fiches.

Voor de volledigheid nog even een korte toelichting bij de door sommige cultuurorganisaties vermelde methodiek *nieuwe gidsmethodieken*. Deze methodieken gaan verder dan wat een doorsneegids doet: concreet betekent dit dat er bepaalde gesprekstechnieken worden gehanteerd waardoor het publiek in dialoog gaat met het werk.

INSPIRATIE EN DOCUMENTATIE OP WWW.LASSO.BE

Door de jaren heen heeft Lasso heel wat interessante teksten, artikels, praktijkvoorbeelden verzameld rond cultuurparticipatie en kunsteducatie in Brussel. In de overzichtelijke documentatiedatabank vind je die snel terug. Je kan er zoeken op kernwoorden die aan elk documentatie-item werden gelinkt.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid
- gedetineerden

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- sociaal-artistische projecten

12

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

art)&(marges
musée-museum

SARAH KOKOT
02 533 94 94
SARAH.KOKOT@ARTETMARGES.BE
HOOGSTRAAT 312-314, 1000 BRUSSEL
WWW.ARTETMARGES.BE

ART & MARGES MUSEUM

Het Art & marges museum stelt werken tentoon die gemaakt zijn buiten het officiële kunstcircuit. De werken zijn afkomstig van artiesten, vaak autodidacten, die ofwel alleen werken, ofwel in kunstateliers voor mensen die psychisch kwetsbaar zijn of voor mensen met een mentale handicap. Ze worden ook wel outsiders genoemd. Met de tijdelijke tentoonstellingen wil Art & marges museum een dynamische dialoog op gang brengen tussen werk van zogenaamde outsiders en werk van kunstenaars die actief zijn in het professionele kunstcircuit. Op die manier tracht het museum de grenzen tussen beide werelden neer te halen en bij te dragen tot de destigmatisering van outsiderskunst. Art & marges museum is een museum waar alles in het werk wordt gesteld, opdat alle bezoekers er zich thuis zouden voelen.

ART BASICS FOR CHILDREN

ART BASICS for CHILDREN (ABC) situeert zich op de grens tussen kunst en educatie. Het pakt uit met stimulerende projecten die de fantasie prikkelen en zowel kinderen als volwassenen aanzetten om hun creatieve mogelijkheden te verkennen. Interactieve werkstations, uitgerust met boeken, beelden en materialen maken het mogelijk om in kleine groepen aan de slag te gaan en bieden de intimiteit om in alle vertrouwen te gaan exploreren. ABC werkt zowel in eigen huis te Brussel als op locatie met partners uit binnen- en buitenland.

ABC heeft niet voor elke doelgroep een uitgewerkte aanpak, maar probeert vanuit zijn werkwijze om groepen op een persoonlijke manier te benaderen en te zoeken naar een omkadering op maat van de bezoeker.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid
- gedetineerden

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- rondleidingen
- buurtwerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

13

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

LIEN HEMERIJCKX
02 502 00 27
MAIL@ABC-WEB.BE
GAUCHERETPLEIN 13, 1030 SCHAARBEEK
WWW.ABC-WEB.BE

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede.

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk
mondeling

beursschouwburg

AN VANDERMEULEN
02 741 73 03
AN@BEURSSCHOUWBURG.BE
AUGUSTE ORTSSTRAAT 20 - 28
1000 BRUSSEL

WWW.BEURSSCHOUWBURG.BE

BEURSSCHOUWBURG

Beursschouwburg is een inspirerend platform voor tussenkunsten, met oog voor jonge en vernieuwende kunstenaars, de grote namen van morgen. Je kan bij ons terecht voor theater- en dansvoorstellingen, performances, concerten, expo's, lezingen, debatten, feesten, een dakterras en het BeursKafee. Als je zin hebt in ontdekkingen, tegen een lage prijs en in een leuke sfeer, ben je bij ons aan het juiste adres! En dat adres ligt in het hart van de stad, waar alle wegen van trein, tram, bus, fiets of te voet naar toe leiden.

Beursschouwburg is een broeinest én een luis in de pels, waar kunst geseiveerd wordt terwijl ze nog heet is. Waar kunstenaars de programmatie nu en dan voetje lichten. Waar er meer in het leven is dan kunst. Waar spel, feest, ontmoeting en zottigheid mee ten dans spelen.

Beursschouwburg wil graag een huis zijn voor iedereen die in de stad vertoeft. Opdat iedereen zich welkom voelt, proberen we waar mogelijk de drempels (fysiek, cultureel, intellectueel, financieel of een mix van dit alles) te

verlagen. Samen met organisaties, groepen of verenigingen die geïnteresseerd zijn in onze werking of een Brusselse uitstap, gaan we op zoek naar activiteiten uit ons programma die het best bij hen passen. Zo weet iedereen wat te verwachten!

WAT KAN DE PUBLIEKSWERKING DOEN VOOR GROEPEN?

- Een hartelijk onthaal voor mensen die de eerste keer Beursschouwburg bezoeken.
- Rondleidingen door het gebouw (ontwerp van de B-architecten), een blik achter de schermen en een overzicht van de rijke geschiedenis
- Inleidingen of nagesprekken op maat bij voorstellingen.
- Groepskorting voor voorstellingen of concerten.
- Gratis try-outs voor premières, op aanvraag.
- Een rondleiding op maat door onze thematische tentoonstellingen.

BOZAR

Het Paleis voor Schone Kunsten (BOZAR) pakt uit met een geïntegreerd artistiek programma waarin verschillende kunst-disciplines aan bod komen: muziek, beeldende kunsten, fotografie, theater, dans, literatuur en architectuur. Naast de kwaliteit van het inhoudelijk aanbod heeft BOZAR ook oog voor een goed onthaal, omkadering, ... Wat telt, is de totaalervaring. Of je nu in het gezelschap bent van vrienden, in familieverband, alleen, met je lief of in groep, ... of je nu houdt van strijkkwartetten dan wel videokunst, ...

BOZAR nodigt je uit om de sfeer te komen opsnuiven en kennis te maken met het imposante en tegelijk intieme gebouw!

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vernieuwende methodieken (gidsen, IT, spellen, ...)
- sociaal-artistieke projecten

15

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk

mondeling

BO
ZAR

TINE VAN GOETHEM - 02 507 84 08
TINE.VANGOETHEM@BOZAR.BE
INFO EN RESERVATIE GROEPEN
070 34 45 77 | GROEPS@BOZAR.BE
RAVENSTEINSTRAAAT 23, 1000 BRUSSEL
WWW.BOZAR.BE

PUBLIEKSBEEMIDDELING OP MAAT VAN PERSONEN MET EEN MENTALE BEPERKING

GESPREK MET
GREET WUYTS
(mim)

Het mim voluit Muziekinstrumentenmuseum, is een federale wetenschappelijke instelling die maar liefst 8000 muziekinstrumenten in bewaring heeft. De 1200 interessantste en meest sprekende exemplaren staan opgesteld in vier tentoonstellingszalen, omkaderd door beeldmateriaal, tekstpanelen en een rijk gevulde sonorisatie. Deze collectie wordt mede toegankelijk gemaakt via een stevig aanbod van activiteiten voor jongeren en kinderen, maar ook voor volwassenen. Zo kan een groep volwassenen een actieve rondleiding meepikken of een workshop volgen. Dat het mim een tot de verbeelding sprekende plaats is, zal nog weinigen verbazen. Wat wellicht minder bekend is, is dat het museum een doordacht beleid voert op maat van personen met een mentale handicap. Zoals vaak wel het geval is, beperkt het mim zich daarbij niet tot de vragen over fysieke toegankelijkheid. Het gekwalificeerde personeel, de inhoudelijke benadering van de doelgroep, de encenering, ... alles geeft blijk van een vergaand nadenken en handelen op maat van deze doelgroep. In een gesprek met Greet Wuyts, muzikante verbonden aan de educatieve dienst van het mim, probeert Lasso de krachtlijnen van deze specifieke aanpak vast te leggen.

KUN JE OP EEN PERSOONLIJKE MANIER FORMULEREN WAAROM PUBLIEKSBEMIDDELING VOOR HET MIM BELANGRIJK IS?

Greet: “Eerst en vooral is muziek een uitgelezen medium om heel diverse publieken te boeien. Het zit in zowat elke cultuur, en muziekbeleving botst niet op taalbarrières. Ook voor bepaalde groepen mensen die een andere intellectuele communicatie voeren, vormt muziek het uitgelezen medium. Sowieso vertel ik aan iedereen wel een beetje over geschiedenis van de instrumenten, maar bovenal gebruik ik de instrumenten om sfeer te scheppen, om zelf muziek te maken, om de groepen muziek te laten maken. De meeste gidsen van het mim spelen trouwens zelf muziek.”

HET MIM SPREEKT GERICHT PERSONEN MET EEN FYSIEKE EN / OF MENTALE BEPERKING AAN, OOK IN DE ONLINE COMMUNICATIE. HOE GEKWALIFICEERD ZIJN JULLIE ALS PLOEG IN DE ONTVANGST EN HET BEREIK VAN DEZE DOELGROEP?

Greet: “Wat communicatie naar groepen betreft, gaan we vrij structureel te werk. We kennen veel organisaties en instellingen en houden ze geïnformeerd. Diegene die we niet kennen proberen we via een kennismakingsgesprek tot bij ons te krijgen. Ondertussen heeft de educatieve dienst een vlot persoonlijk contact met tal van begeleiders. Daarnaast proberen we ook de individuele deelnemer aan te spreken in onze algemene communicatie door telkens mee te geven waarvoor we om-

kadering bieden. Ondertussen weet de buitenwereld dit wel al. Ook de gidsen die bij ons komen solliciteren, zijn op de hoogte van deze gevoeligheid.

Als ploeg scholen we ons ook constant bij. Zo volgden we een opleiding om blinden en slechtzienden op een goede manier te onthalen, een opleiding over autisme, ... Het is een manier om, naast de praktijk, grip te krijgen op de eigenheid en noden van kwetsbare groepen. Het gaat om kennis die je als gids moet hebben om te kunnen reageren op bepaalde situaties.

Ikzelf heb een tijdlang conservatorium gedaan en ben dan overgeschakeld op een opleiding ergotherapie. Vervolgens ben ik in de psychiatrische hulpverlening in het Nederlandse Tilburg aan de slag gegaan. Jarenlang heb ik me ontfermd over mensen met *borderline*, psychosepatiënten, ... mensen die de weg kwijt waren. In een volgende fase ben ik met mensen met een verstandelijke handicap gaan werken. En in die instelling mocht ik de afdeling muziek trekken. En nog later las ik iets over het Brusselse muziekinstrumentenmuseum en had onmiddellijk het gevoel dat ik er heel graag zou willen werken. En die droom werd ook werkelijkheid: na een spontane sollicitatie werd ik aangenomen. Dat is ondertussen dertien jaar geleden.”

EEN PERSOON MET EEN MENTALE HANDICAP SPREEK IK OOK NIET ANDERS AAN

HEB JE VOORKENNIS OF SPECIFIEKE VAARDIGHEDEN NODIG ALS GIDS OM EEN GROEP MENSEN MET EEN MENTALE HANDICAP ROND TE LEIDEN IN EEN MUSEUM?

Greet: “Persoonlijk vind ik van wel. Al was het maar om bepaalde gedragingen te kunnen plaatsnemen. Als kennisoverdracht voor jou als gids op de eerste plaats staat, dan wordt het niet gemakkelijk. Je moet er tegen kunnen dat je al eens iemand moet wakker maken die in slaap is gesukkeld op een bankje. Anderzijds moet je weten dat zo'n uitje voor zo'n groep een ongelofelijke impressie nalaat, en dat je als gids een inkijk geeft in een stukje cultuur en wetenschap, waarop iedereen recht heeft. Een persoon met een mentale handicap spreek ik ook niet anders aan dan een andere. Ik hanteer wel een persoonlijke aanpak, maar ga niet overdreven familiair doen. Wat je ook moet weten is dat de diversiteit in zo'n groep heel groot kan zijn. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat je door een ongeval bepaalde functies bent kwijtgeraakt. Dat je op een cognitief niveau nog heel erg sterk staat, maar dat je door kortsluitingen in je hersenen anders of spontaner gaat reageren. Er bestaat geen standaardmethode om elke persoon in de groep aan te spreken.”

ALS GIDS NEEM JE BEST
EEN VOORWERP MEE WAAR JE
EEN VERHAAL UIT
HET ALLEDAAGSE LEVEN
KAN AAN KNOPEN

KAN JE ENKELE WEETJES, TIPS EN TRICKS MEEGEVEN VOOR COLLEGA-CULTUURWERKERS?

Greet: “Ten eerste moet je weten dat je te maken hebt met mensen die onverwachts anders kunnen reageren dan een gangbare groep en dat ze er ook niet hetzelfde uit zien. Ze hebben ook meer hulp nodig. Anderzijds zijn ze heel erg blij met de uitstap en krijg je als gids meteen alle aandacht. Dat is een hele veilige positie voor een gids. Op zo’n moment voel ik me meestal al blij worden. Het volgende wat je moet weten is dat je hen best als volwassenen gaat benaderen, niet wat het cognitieve betreft, maar wel wat het emotionele aangaat. Wat je normaal aanbiedt, wordt herleid tot de kern. De kern is dat een instrument een instrument is. Het is iets om op te blazen, te tokkelen, te strijken. Dat is geen wetenschappelijke uitleg. Hetzelfde met de muziekvraag. Stemt deze muziek je droevig of word je er net heel blij van?

Als gids neem je best een voorwerp mee waar je een verhaal uit het alledaagse leven kan aan knopen. Als ik gids in het Museum voor Schone Kunsten zou zijn, zou ik een schilderij kiezen met een alledaags tafereel: een gedekte tafel, een referentie aan de zomervakantie, ... Als je dat doet als begeleider, maak je onmiddellijk contact met deze groep. Iedereen weet waar het over gaat. Vervolgens ga je een beetje sfeer scheppen door bijvoorbeeld naar een stukje muziek te luisteren en te informeren bij hen of ze het mooi vinden. Je kan ook vertellen dat je het zelf heel erg mooi vindt en natrekken bij hen of ze het daarmee eens zijn. Of aangeven waarom je het mooi vindt. De heldere klank, omdat het slechts één instrument is, ... allemaal aanknopingspunten om een gesprek te beginnen.

Een andere belangrijke vaststelling is dat je in ons verband, een museum, niet voor hen hoeft te zorgen. Er is altijd begeleiding bij. Als gids moet je alleen bezig

zijn met het onderwerp en de structuur. Hoewel muziek heel geschikt is voor dit publiek, ben ik ervan overtuigd dat je een ander medium even dicht kan brengen bij zo’n groep. De vraag blijft altijd hoe die ganse wetenschap behaarder te maken. Dat geldt trouwens voor elke groep. Je moet altijd een stukje voorkauwen. Ik ben trouwens niet de enige die groepen van personen met een mentale beperking rondleid, er zijn ook *freelance* gidsen met die afiniteit, groepsbegeleiders, muziektherapeuten, ...

Een ander aandachtspunt als je voor zo’n doelgroep werkt, is dat het snel heel persoonlijk wordt en dat je af en toe wat afstand moet nemen.”

KAN JE EEN VOORBEELD GEVEN VAN HOE DIE DOELGROEP JE METHODIEK BËÏNVLOEDDE?

Greet: “Soms hebben rolstoelen bepaalde *features*. Zo kan het zijn dat er een mogelijkheid voorhanden is om geluidsoptnames te maken. Bijzonder leuk voor een persoon in zo’n rolstoel als die naar het Muziekinstrumentenmuseum komt. Als er muziek wordt gespeeld tijdens de rondleiding, dan kan die meteen worden opgenomen en is er nog een levendige souvenir voor de bezoeker als die weer thuis is. Mensen hebben graag een souvenir aan een bezoek. Een geluidsoptname is dan echt iets voor hen.

Soms helpen reacties van publiek ons ook bepaalde inhoudelijke zaken in de verf te zetten of anders te belichten. Zo kreeg ik op een rondleiding rond Mozart eens de vraag of ik Mozart zelf gekend had. Dan pas besef je dat de algemene kennis voor sommige groepen geen evidentie is.”

IN WELKE MATE HEB JE ALS PUBLIEKSWERKER INSPRAAK OVER DE SCENOGRAFIE IN HET MUSEUM?

Greet: “Dat is een moeilijke oefening! Scenografie is het terrein van de wetenschappers in het museum. Er is een filosofie over geformuleerd, de opstelling sluit aan bij de gangbare wetenschappelijke indelingen. Als publiekswerker zou je de collectie voor deze of gene doelgroep graag op een andere manier tonen, maar een idee

omzetten in werkelijkheid is een ander paar mouwen. Zo zou ik bijvoorbeeld heel graag een ensemble laten zien, verschillende instrumenten bij elkaar. Op een Mozart-tentoonstelling zou het publiek dan meteen kunnen zien welke instrumenten er nodig zijn, om die muziek te brengen. De instrumenten die men zag, als men in die tijd naar een feestje ging. Qua signalisatie hebben wij als publiekswerkers ook wel enkele ideeën. Het zou leuk zijn om de zalen een bepaalde sfeer mee te geven zoals *reis rond de wereld*. Ook wat het geluid en licht betreft, hebben we enkele ideeën voor die doelgroep. Zo is het voor personen met een mentale handicap te donker in het museum. Vaak gaat een verstandelijke problematiek ook gepaard met een fysieke zoals niet goed kunnen zien. Persoonlijk vind ik een combinatie van geel en wit licht het beste. Zo creëer je een aangename sfeer zonder dat er belemmeringen ontstaan voor het goed kunnen zien. Maar wat me misschien nog belangrijker lijkt is rust. Het teveel aan prikkels uitschakelen, waardoor mensen tot rust kunnen komen en zich kunnen openstellen voor wat het museum brengt.”

Charlotte Michils (Tekst)

AAN MIN DE MEERSMAN VAN HET KONINKLIJK MUSEUM VOOR MIDDEN-AFRIKA (KMMA) WERD GEVRAAGD OM HET INTERVIEW MET GREET WUYTS (MIM) DOOR TE NEMEN EN ER EEN REACTIE OP TE FORMULEREN.

Min: "Graag sluit ik me aan bij het interview met Greet Wuyts. Musea moeten extra aandacht besteden aan de specificiteit, interesses, noden en verwachtingen van de verschillende doelgroepen en zeker van de meer kwetsbare groepen. Zo organiseerde het Afrikamuseum o.m. de workshop *Afrikaans avontuur* voor personen met een verstandelijke handicap. Vanaf het begin van de ontwikkeling van de activiteit gaven externe experts advies over thema's, type van activiteiten, wijze van communiceren met de deelnemers of inrichting van een extra workshopruimte. Daarnaast blijven publiekswerkers en gidsen vormingen hierover volgen en worden de activiteiten regelmatig geëvalueerd. Deze werkwijze hanteren we ook bij de ontwikkeling van de nieuwe referentietentoonstelling voor het Museum van Midden-Afrika. De tentoonstelling wordt uitgewerkt door de tentoonstellingscoördinatoren waaronder museologen en publiekswerkers, wetenschappers van het KMMA en scenografen. Hierbij zijn de noden van de verschillende types bezoekers een prioriteit. In het gedeelte over muziek, dans en woord bijvoorbeeld worden de instrumenten niet statisch en op een wetenschappelijke manier opgesteld, maar vertrekken we vanuit hun functie en gebruik, worden er ensembles gevormd, gaan we in op musicologische principes, dit alles geïllustreerd met

foto-, film- en audiomateriaal. De bezoeker zal kunnen zien, luisteren, een instrument uitproberen, tot helemaal ondergedompeld worden in de sfeer van de Congolese *Musicscene* via een groot scherm. Nu willen we graag sleutelfiguren van verschillende doelgroepen met hun expertise betrekken bij de verdere uitwerking van de expo en activiteiten. Zij zullen tips geven over inhoud en opstelling van de expo, raad geven over educatieve en culturele activiteiten, over het gebruiken inrichting van ruimtes, het onthaal enz. Dit is alvast een warme oproep om de krachten te bundelen om van het vernieuwde museum een plaats te maken waar iedereen (kwetsbare mensen inclusief) informatie kan opdoen, mooie dingen zien, ontspannen, iets beleven en zich welkom voelt."

Het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika in Tervuren is sinds 1 december 2013 gesloten voor een grondige renovatie. Het gaat in 2017 opnieuw open.

CONTACT
KONINKLIJK MUSEUM VOOR MIDDEN-AFRIKA
MIN DE MEERSMAN
MIN.DE.MEERSMAN@AFRICAMUSEUM.BE
02 769 52 45
WWW.AFRICAMUSEUM.BE

WIST JE DAT?

Ook GC De Zeyp heeft veel affiniteit en ervaring opgebouwd met de doelgroep van personen met een beperking.

ZET6 biedt een platform waar personen met beperkingen zich samen met professionele podiumkunstenaars artistiek kunnen ontplooien, zowel in workshops als in productiegericht werken. De werking van ZET6 richt zich vooral tot volwassenen met mentale en psychische beperkingen. Tot op heden was ZET6 actief in verschillende organisaties en dagcentra verspreid over het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De structuur van de werking is daarbij steeds dubbel: enerzijds het organiseren van reeksen workshops en anderzijds het realiseren van artistieke theater- of dansproducties. Workshops worden ter plaatse in de centra georganiseerd en de producties gaan in première in GC De Zeyp. Al verschillende keren speelden producties ook extern op andere podia.

CONTACT
DE ZEYP GANSHOREN
IVO PEETERS
IVO.PEETERS@DEZEYP.BE
02 422 00 11
WWW.DEZEYP.BE

© Roger Van Vooren

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vrijwilligerswerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

BRUSSELS PHILHARMONIC

Brussels Philharmonic werd in 1935 opgericht door de Belgische openbare omroep (NIR). Het orkest werkte in de loop der jaren met internationale top-dirigenten (Bartók, Stravinsky, Messiaen en Francesconi) en dito solisten en geniet een uitstekende reputatie inzake het creëren van nieuwe composities. De historische thuishaven Flagey, waar het orkest repeteert en concerteert in akoestisch tot de wereldtop behoren Studio 4, is de uitvalsbasis voor ten in Brussel, Vlaanderen en

NICO MOERNAUT
PUBLIEKSWERKING EN PROMOTIE
02 627 1166
NMO@BRUSSELSPHILHARMONIC.BE
FLAGEYPLEIN 18, 1050 BRUSSEL
WWW.BRUSSELSPHILHARMONIC.BE

BRUSSELSE BIBLIOTHEKEN

De Nederlandstalige Brusselse openbare bibliotheken vormen samen een netwerk van *open huizen* waar iedereen welkom is. Je vindt er een schat aan boeken, cd's, kranten en tijdschriften, films, luisterboeken, gemeenschapsinformatie en internetbronnen voor alle leeftijden. Elke bibliotheek organiseert ook activiteiten die met boeken, muziek of film te maken hebben: voorleesuur- tjes voor kinderen én hun ouders, computerlessen, leesclubs, introductie- bezoeken, lezingen, filmvertoningen, tentoonstellingen.

In de Brusselse bibliotheken staan enthousiaste en gemotiveerde medewerkers klaar om gebruikers te helpen in hun zoektocht naar informatie of ontspanning. Het aanbod van de bibliotheken is gratis voor kinderen. Volwassenen betalen in sommige bibliotheken een kleine bijdrage.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie- achtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid
- gedetineerden

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- rondleidingen
- buurtwerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

23

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk
mondeling

DE ADRESSEN VAN ALLE BRUSSELSE BIBLIOTHEKEN ZIJN TE VINDEN OP WWW.BRUNO.BE

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vrijwilligerswerking
- sociaal-artistische projecten
- buurtwerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

centrale
FOR CONTEMPORARY ART

JOAN VANDENBERGHE
02 279 64 35
JOAN.VANDENBERGHE@BRUCITY.BE
SINT-KATELIJNEPLEIN 44, 1000 BRUSSEL
WWW.CENTRALE-ART.BE

CENTRALE FOR CONTEMPORARY ART

De CENTRALE for contemporary art is een centrum voor hedendaagse kunst in Brussel. Het wil de band tussen kunst en samenleving verstevigen. Op het programma van de CENTRALE staan vooral beeldende kunsten.

Met dit aanbod tracht de CENTRALE het grote publiek te charmeren en het soms elitaire imago van hedendaagse kunst te doorbreken. Het doet dit door af en toe artiesten van buiten het officiële kunstcircuit tentoon te stellen en de deuren open te zetten voor culturele minderheden. Door op die manier de grenzen van kunst af te tasten, en niet één enkele visie op kunst uit te dragen, hoopt het centrum een dynamische dialoog op gang te brengen.

DO IT YOURSELF

GESPREK MET
ANICK DAVID
(BRUSSELS
OUDERENPLATFORM)

Kunst kun je op je af laten komen, maar je kan er ook actief toe bijdragen. Dat kan op onnoemelijk veel manieren. Door mee te bouwen aan een kunstwerk, door een kunstopleiding of workshop te volgen, door deel te hebben aan een koor of orkest, door artistieke keuzes te maken in een sociaal-artistiek project, door zelf op de planken te staan, door mee te draaien in een buurtproject, ...

Kunst maken kan je op je eentje, in groep met of zonder begeleider, dankzij een professionele kunstpartner, via een DKO-opleiding, kunstwerkplaats of kunsteducatieve organisatie, ... Zo kan je tijdens een tentoonstellingsbezoek zitten schetsen, op je zolderkamer een tekst neerpennen, met je computer een nummer componeren, ... Als groep kun je dan weer een kunstenaar in de arm nemen, die een theaterstuk gaat regisseren, een curator om een artistieke interventie of een kunstwerk in de openbare ruimte te helpen realiseren, een theaterensemble, een dirigent, een festival, ... de mogelijkheden zijn legio!

Als smaakmaker een interview met Anick David van het Brussels Ouderenplatform, die haar publiek mobiliseerde om deel te nemen aan een theaterstuk van Peeping Tom, een danstheatercollectief met als artistieke leiders Gabriela Carrizo en Franck Chartier.

25

“Het waarmerk van Peeping Tom is een hyperrealistisch podiumbeeld, geënt op een concrete scenografie”, zo staat er te lezen op de website van Peeping Tom. Uitgerekend dit gezelschap kwam aankloppen bij het Seniorencentrum met de vraag tot samenwerking. Een interview met Anick David die het project coördineerde voor het Seniorencentrum.

HOE HEBBEN PEeping TOM EN HET SENIORENCENTRUM ELKAAR GEVONDEN?

Anick: “Vroeger, nog met de vorige directeur Kris De Smet, was er al eens een samenwerking. Peeping Tom was ook toen op zoek naar figuranten. Deze keer was dat niet anders. Peeping Tom zocht en vond een aantal figuranten voor het stuk *Vader*. Vanuit het Seniorencentrum hebben daar deze keer zeventien mensen op gereageerd. Tien daarvan doen daadwerkelijk mee met alle voorstellingen in Brussel, en vijf daarvan reizen ook mee naar Antwerpen. Ik hoef je niet te vertellen dat het voor dit groepje een schitterende ervaring is. Ze zijn na alle belevenissen een hechte groep geworden en willen nog wel dingen samen doen denk ik. De vrijwilligers werden ook snel gevonden. Soms organiseren we dingen die niet van de grond komen, maar dit keer was het meteen raak. Via een simpele oproep in de nieuwsbrief ...”

HOE ZIEN JULLIE HET VERVOLG OP DIT VERHAAL? EN HOE WAREN DE EERSTE REACTIES?

Anick: “Sommigen hebben echt wel de smaak te pakken gekregen. Een aantal van de betrokken senioren maar ook anderen zijn al met de danser Seppe Baeyens aan de slag gegaan in het kader van een onderzoek naar intergenerationaliteit binnen de hedendaagse dans. Een initiatief van het dansgezelschap Ultima Vez samen met jeugdtheater Bronks. En met de Brede School Molenbeek zijn er dansworkshops gepland, die zullen resulteren in een toonmoment. Een paar hebben zich ook geëngageerd voor het toneelstuk

Zeebellen en Paraplu's in het lokaal dienstencentrum Het Anker. Voor de rest weet ik dat ze ook een figurantenrol hebben opgenomen in een film in Wiels. Best wel grappig en ook eigenaardig want er wordt altijd gezegd dat senioren nooit 's avonds buiten komen. Welnu, deze groep wel! Ze gaan samen naar Antwerpen en ze gingen ter voorbereiding op hun figurantenrol kijken naar de vorige voorstelling van *Peeping Tom* om al een idee te krijgen. Bovendien valt het op dat ze zich open stellen voor andere invloeden en inzichten. Zo vinden ze het doorgaans belangrijk om in het Nederlands te worden aangesproken. Op de eerste bijeenkomst van het Peeping Tom-project werd er vooral Frans gesproken. Maar niemand heeft daar aanstoot aan genomen. Tijdens de eerste repetitie viel me daarnaast op dat er een heleboel rollators en rolstoelen in de zaal stonden en ik begon al te vrezen dat de senioren zich niet zo *getypecast* wilden zien. Maar ook daarover geen woord achteraf. Iedereen ging mee in het verhaal van de regisseur om in de rol van een demente bejaarde te kruipen. De éne pakte een pop vast, de andere een rollator. Ik ben trouwens best trots op het feit dat onze mensen zich kunnen vinden in een stuk als *Vader* dat toch wel een beetje speciaal en alternatief is,

**ER WORDT ALTIJD GEZEED DAT
SENIOREN NOOIT 'S AVONDS
BUITEN KOMEN. WELNU,
DEZE GROEP WEL!**

zoals door kijklustigen uit het Seniorencentrum werd bevestigd na de voorstelling. Het is ander theater dan ze gewend zijn. Geen deur die open of toe gaat, iemand die het woord neemt...”

WAT WAS JOUW ROL IN DE SAMENWERKING MET PEEPING TOM?

Anick: “Het Seniorencentrum heeft de vraag van *Peeping Tom* opgepikt en doorgepeeld naar de senioren. Daarnaast zorgde ik voor de praktische ondersteuning en volgde ik het project van op een afstand op. Maar de senioren hebben echt veel zelf gedaan, ze zijn heel veel gaan repeteren. Dat proberen we meer en meer te doen. We starten het project op, leiden onze mensen toe, zorgen hier en daar voor ondersteuning, maar laten het initiatief voor de rest vooral aan de mensen zelf.”

WAAROM STAPPEN DIE SENIOREN MEE IN EEN PROJECT ZOALS DAT MET PEEPING TOM?

Anick: ‘Eigenlijk vooral omdat ze daar zin in hebben. Sommigen hadden al eerder een figurantenrol opgenomen. Een aantal van hen hebben ook wel een zekere culturele bagage. Maar toch waren ze allemaal fel onder de indruk toen ze van Chantal Collet van de publieksbemiddeling KVS een rondleiding kregen achter de schermen de dag voor de voorstelling. Het reilen en zeilen in zo’n stadstheater, de drukte, ... het had hen toch wel stilletjes gemaakt tijdens het eten, zo stelde ik vast toen ik hen ging bezoeken. “Ze gaan ons toch

zeggen wat we moeten doen”, zo klonk het. Best wel grappig. We zijn trouwens heel erg goed begeleid en opgevangen door de publiekswerking van de KVS. We werden van alles goed op de hoogte gehouden, werden onthaald met koffie en taart, ... Tijdens het proces hebben ze echt een actieve rol gehad. Ze hebben de rol van de figurant mee gevormd. Ze hebben veel gerepeteerd, eerst wekelijks en toen de voorstelling eraan kwam, bijna dagelijks. Sommigen hebben zoals gezegd echt de smaak te pakken gekregen.”

Charlotte Michils (Tekst)

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vrijwilligerswerking
- sociaal-artistische projecten
- buurtwerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

VLAAMSE
GEMEENS
CHAPSCO
MMISSIE

OP DE WEBSITE STAAN ALLE GEGEVENS PER GEMEENSCHAPSCENTRA OPGELIJST
WWW.CULTUURCENTRUMBRUSSEL.BE/
GEMEENSCHAPSCENTRA

CULTUUR- CENTRUM BRUSSEL

Cultuurcentrum Brussel, dat zijn 22 plekken in de stad. 22 gemeenschapscentra met elk een eigen gezicht en karakter, maar overal met dezelfde geestdrift. Geworteld in verschillende wijken en buurten willen de centra een weerspiegeling zijn van de grootstedelijke realiteit. Cultuurcentrum Brussel ondersteunt en initieert daarom artistieke werkingen met een duurzaam karakter. Vanuit elk van de 22 huizen worden dagelijks intense samenwerkingen gecreëerd tussen stadsbewoners, verenigingen, scholen en kunstenaars. Dialoog, onderzoek, uitwisseling en artistieke ontplooiing staan daarbij centraal. Cultuurcentrum Brussel vult al die werkingen aan met een uitgebreid educatief programma, een inspirerend culturaanbod, vele ontmoetingsmomenten en stadsevenementen.

Het gaat hier om de publiekswerking van de gemeenschapscentra in zijn algemeenheid. Elk gemeenschapscentrum heeft natuurlijk zijn eigen insteek of ervaring.

DE NIEUWE OPDRACHT- GEVERS

De Nieuwe Opdrachtgevers realiseert hedendaagse beeldende kunst in opdracht. Iedereen kan opdrachtgever zijn, ook jij als begeleider met je groep. De kunstenaar maakt zijn of haar werk in samenspraak met de opdrachtgever. Beiden, zowel de opdrachtgever als de kunstenaar, worden tijdens het creatieproces gecoacht door een curator of kunstbemiddelaar van De Nieuwe Opdrachtgevers. Dankzij een dergelijk creatieproject ontstaat een hedendaags kunstwerk op maat dat actief wordt vormgegeven door jouw groep.

2010 © Margot Dieleman

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

- De Nieuwe Opdrachtgevers werkt steeds ter plaatse.

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk
mondeling

ANN VENNEMAN
02 212 19 31
ANN.VENNEMAN@DEBUREN.EU
LEOPOLDSTRAAT 6, 1000 BRUSSEL
WWW.DEBUREN.EU

DE BUREN

deBuren is een Vlaams-Nederlands huis voor cultuur en debat. Kunstenaars, journalisten, wetenschappers en politici krijgen er het woord. Alle activiteiten van deBuren zijn opgezet voor een breed publiek en gratis toegankelijk (tenzij anders vermeld). Bij deBuren wordt er even graag naar elkaar geluisterd als gepraat. Het publiek krijgt tijdens debat-avonden altijd het laatste woord.

INSCHAKELEN VAN KWETSBARE VRIJWILLIGERS IN BRUSSELSE CULTURELE ORGANISATIES

Het werken met kwetsbare vrijwilligers maakt een gedegen vrijwilligersbeleid noodzakelijk. Een beleid of plan zorgt ervoor dat bepaalde vragen of drempels op voorhand in kaart worden gebracht en dat er – op voorhand – een mogelijk antwoord wordt geformuleerd en een scenario wordt bedacht om te anticiperen op bepaalde probleemsituaties of knelpunten. Naast een algemeen beleid kan er aanvullend een beleid worden uitgewerkt met aandacht voor kansengroepen. Knelpunten in kaart brengen is daarbij één ding, focussen op wat mensen bindt en verbindt daarentegen is een pak interessanter. Enkel zo kan de toegankelijkheid van het vrijwilligerswerk worden vergroot.

WAARAAN DIENT EEN VRIJWILLIGERSBELEID MET AANDACHT VOOR KANSENGROEPEN DAN TE VOLDOEN?

In de publicatie *'Inschakelen van kwetsbare vrijwilligers. Resultaten van het project Vrijwilligerswerk Versterkt'* formuleren Eva Hambach en Carmen Mathijssen een stappenplan.

1. Allereerst is het belangrijk om goed na te denken over het waarom van het inschakelen van kwetsbare vrijwilligers.
2. Ten tweede dient te worden nagegaan of, bij de zoektocht naar vrijwilligers, de zoekmethode wel is aangepast om kwetsbare mensen te bereiken. Aankloppen bij intermediaire organisaties die expertise en ervaring met de doelgroep hebben, is hier een belangrijke overweging.
3. Ten derde, zo halen Hambach en Mathijssen aan, moeten vrijwilligers zich welkom voelen en worden ze best op een goed voorbereide wijze onthaald. Iets als 'onthaal' is een vlag die vele ladingen dekt. Een goede ontvangst impliceert openheid, voldoende informeren, een warm onthaal, ruimte om vragen te stellen.
4. Ten vierde wordt best goed nagedacht over het werk dat aan de vrijwilligers wordt gegeven. Hambach en Mathijssen geven aan dat de opsplitsing in specifieke taken een prima hulpmiddel kan zijn om te ontdekken waar de talenten liggen en om stapsgewijs ingewerkt te worden.
5. Een vijfde vuistregel hangt samen met het feit dat alle vrijwilligers, inclusief de kwetsbare, nood hebben aan ondersteuning. Begeleiding, al dan niet op maat, is van groot belang om niet opnieuw gekwetst te worden.
6. Een goed motiveringsbeleid is een zesde aandachtspunt. Een financiële tegemoetkoming kan een manier zijn om de motivatie uit te drukken, maar mag geen permanente motivator zijn. Het gevaar bestaat daar namelijk dat de vrijwilliger het als een verworvenheid gaat beschouwen. Toch dient opgemerkt dat de vergoeding van gemaakte kosten bij kwetsbare vrijwilligers wel een noodzakelijke voorwaarde kan zijn opdat ze hun engagement kunnen vasthouden. Een andere mogelijke motivering kan besloten liggen in het doorgroeien vanuit het vrijwilligerswerk naar een betaalde job.
7. Een goede (juridische) omkadering vormt een zevende element van een gedegen vrijwilligersbeleid. Daarvoor wordt teruggegrepen naar de Vrijwilligerswet. Hambach en Mathijssen merken wel op dat de bescherming van kwetsbare vrijwilligers extra aandacht
8. Tot slot hebben organisaties ook een informatieplicht ten aanzien van hun vrijwilligers. behoeft. Zijn alle administratieve formaliteiten in orde? Indien niet kan dit bijvoorbeeld belangrijke gevolgen hebben voor diegenen die een vervangingsinkomen genieten. Voor de burgerrechtelijke aansprakelijkheid dient ook te worden nagegaan of de verplichte vrijwilligersverzekering aangevuld moet worden met een (niet wettelijk verplichte) ongevallenverzekering.

GEEF FEEDBACK EN EVALUEER

Een doordacht vrijwilligersbeleid gaat ook over feedback geven. De standaardmethodieken met betrekking tot het geven van feedback vragen wellicht een hertaling op maat van kansgroepen. Voldoende veiligheid scheppen bij een beoordeling is alleszins heel erg belangrijk. Tot slot houdt een pertinent vrijwilligersbeleid in dat je de vrijwilliger adequaat bedankt en dat je als organisatie op tijd en stond het gevoerde beleid gaat evalueren. Een dergelijk beleid uitwerken gebeurt best niet door één iemand, maar in kleine groep. Koen Vermeulen, freelance vormingswerker en expert op het vrijwilligersthema, suggereerde tijdens een vorming die Lasso in het voorjaar van 2014 organiseerde dat een twee- tot drietal mensen een prima groep vormt om het kader van het vrijwilligersbeleid uit te tekenen. De mensen die bij het ontwerp van dat beleid betrokken zijn, zijn naast anderen best ook de mensen die de vrijwilligerstaken inhoudelijk mee gaan opvolgen. Interessant is ook om verschillende perspectieven te hanteren, met name zowel dat van de beroepskracht als van de vrijwilliger. Het spreekt voor zich dat dit uitgewerkte beleid nadien ook eigen zal moeten worden gemaakt door de rest van de ploeg. Enkel zo is er kans op slagen!

GOOD & BEST PRACTICES / TIPS & TRICKS

KUNSTENFESTIVALDESARTS (KFDA)

Kunstenfestivaldesarts vindt jaarlijks plaats in mei. Het speelt zich gedurende drie weken af in een twintigtal Brusselse theaters en kunstcentra die hun deuren voor het festival openen, en op tal van andere plaatsen in de stad. KFDA stelt een programma samen van kunstwerken door Belgische en internationale kunstenaars, eigenzinnige creaties waaruit een persoonlijke visie op de wereld van vandaag spreekt. De kunstenaars wensen die visie te delen met toeschouwers die hun eigen perspectief in vraag willen stellen.

Kunstenfestivaldesarts is vermeldenswaard in dit rijtje van goede praktijken. Hoewel dit niet eenvoudig is voor een festival, probeert KFDA continuïteit in de publieksbemiddelende initiatieven te steken, zo ook in de werking met (kwetsbare) vrijwilligers.

ENKELE TIPS & TRICKS

Diversificatie van de vrijwilligersploeg, diversificatie van de doelstellingen en drijfveren van de vrijwilligers

Anne Watthee kreeg binnen het Kunstenfestivaldesarts de opdracht om in het kader van het diversiteitsplan van Actiris de vrijwilligersploeg te diversifiëren. Of beter gezegd, nog meer te diversifiëren, want de vrijwilligersploeg was eigenlijk al vrij divers. Ter illustratie: 44 procent van de vrijwilligers is Belg, 44 procent van de vrijwilligers afkomstig van een ander EU-land, de rest van buiten de EU. Wat de verschillende leeftijdsgroepen betreft, is het zo dat 16 procent jonger is dan 22 jaar is, 56 procent tussen 22 en 33 jaar, 18 procent tussen 34 en 45 jaar, 9 procent ouder dan 45 jaar. 34 procent is artiest, 53 procent heeft een band met de culturele sector (werkzaam

in de culturele sector of student culturele studies). 38 procent heeft betaald werk, 25 is werkzoekend. 19 procent studeert, 13 procent zit nog op school, 6 procent is gepensioneerd.

De motivatie om vrijwilligerswerk te verrichten op het festival, is vrij uniform. Vrijwilligers willen een netwerk in de cultuursector uitbouwen, of zoveel mogelijk voorstellingen gratis meepikken op het festival. Om kwetsbare vrijwilligers aan te spreken, gaat KFDA onder andere aankloppen bij HOBO, een dagcentrum voor thuislozen. De vrijwilliger via HOBO houdt er echter een andere motivatie op na: voor hem is het vooral belangrijk om een persoonlijk netwerk te creëren. Kunstenfestivaldesarts is van mening dat een goede dynamiek in de ploeg wordt gecreëerd door een mix aan drijfveren. Zo kan een simpel verzoek aan een vrijwilliger om een vriend of vriendin mee te brengen, een nieuwe vrijwilliger opleveren die voorheen nog geen banden had met Kunstenfestivaldesarts of niet per se op zoek is naar een groter netwerk in de culturele sector.

Kleine vrijwilligersploeg en grote verwachtingen vanwege het festival

Kunstenfestivaldesarts houdt ervan om met een kleine ploeg vrijwilligers (15 tot 25) aan de slag te gaan. Op die manier kan het zoveel mogelijk maatwerk leveren en tegemoetkomen aan de individuele verzuchtingen van de vrijwilliger. Expat met goesting om de vinger aan de pols te houden van de Duitse hedendaagse cultuur? Check. Wonende in Wezembeek-Oppem en liever geen laatavondvoorstellingen? Check.

Tegenover dat maatwerk staan wel de grote verwachtingen van het festival: minstens drie maal per week een shift verrichten en dit gedurende de drie festivalweken. Daarnaast wordt de vrijwilliger geacht zijn of haar weg te vinden in Brussel, en blindelings de weg te vinden naar de speelplekken op het

festival. Tot slot wordt van elke vrijwilliger verwacht tweetalig te zijn of toch een grote openheid aan de dag te leggen om ofwel Frans ofwel Nederlands te verstaan en spreken. Een vrijwilliger is immers vaak het eerste aanspreekpunt op het festival en moet de waarden van het festival uitstralen.

Continuïteit & doorstroom waar mogelijk

Het is zaak voor Kunstenfestivaldesarts om ook na het festival zoveel mogelijk contact te houden met de vrijwilligers. De vrijwilligersequipe maakt trouwens integraal deel uit van de publiekswerking. De idee daarachter is het creëren van een langetermijnband met bepaalde delen van het publiek. Doorstroom naar andere taken of opdrachten wordt gerealiseerd, daar waar mogelijk.

MUNTPUNT EN HUIS VAN HET NEDERLANDS

Muntpunt wil een open huis zijn en Nederlandstalig aanbod in Brussel in de kijker zetten. Als open huis draagt het toegankelijkheid hoog in het vaandel en gaat het actief onderzoek voeren naar de bereikbaarheid van uiteenlopende doelgroepen. Bij die zoektocht gaat Muntpunt uit van een gezonde win-win, zowel voor de deelnemende organisaties, als voor de vrijwilligers zelf. Dit laatste werd ook heel duidelijk nagestreefd in de samenwerking tussen Muntpunt en het Huis van het Nederlands. Het Huis van het Nederlands zoekt organisaties die een oefenkans kunnen bieden aan hun cursisten Nederlands, Muntpunt wordt een toegankelijker huis door de inzet van anderstalige vrijwilligers.

ENKELE TIPS & TRICKS

De kracht van het werken met een intermediaire organisatie: overleg

Zowel Muntpunt als het Huis van het Nederlands zaten van meet af aan aan de tafel en er werd over elk aspect van de samenwerking overleg gepleegd. De afstemming van

de verschillende doelstellingen (oefenkansen Nederlands, te verwachten attitude, skills, ...), het uittekenen van het ganse traject met het intakegesprek (polsen naar motivatie, engagement, ...), het onthaal, de begeleiding, de evaluatie van de kandidaten, ...

Noodzakelijk kader voor een geslaagde uitwisseling

Het is belangrijk voor de vrijwilliger om op voorhand een beeld te krijgen van de werkplek. Even de sfeer opsnuiven, te weten komen welke outfit er wordt gedragen, kennismaking met de collega's, rondleiding, ... Daarnaast is het in deze samenwerking echt cruciaal dat er voldoende oefenkansen Nederlands zijn: onthaalfuncties, functies die kansen bieden om veel te communiceren.

Een derde essentiële element is draagvlak creëren. Als er een vrijwilliger van start gaat, is het belangrijk dat iedereen binnen de organisatie, maar buiten de organisatie (de bibliotheekbezoekers, ...), daarvan op de hoogte is, en daarvoor ook gesensibiliseerd wordt.

Niet één vrijwilligerscoördinator, maar een gedeelde verantwoordelijkheid

Zoals boven aangegeven, is het belangrijk dat er voldoende draagvlak is bij zowel personeelsleden als externen die met de vrijwilligers in contact komen. Daarnaast is het van belang dat een vrijwilliger bij het binnenkomen een vast aanspreekpunt heeft - in dit geval de personeelsverantwoordelijke - maar dat, eenmaal de vrijwilliger aan de slag is, ook hij of zij terecht kan bij andere medewerkers. Een logische keuze zou dan bijvoorbeeld de verantwoordelijke zijn die de taak van de vrijwilliger opvolgt. Het idee is dat het werken met vrijwilligers een gedeelde verantwoordelijkheid is en niet slechts wordt gedragen door één persoon.

Vk* CONCERTS

Vk* concerts is een deelwerking van Gemeenschapscentrum De Vaartkapoen. Het is een belangrijke speler in het Belgisch alternatieve concertlandschap.

Vk* concerts worstelde lang met een buurt die geen voeling had met de programmatie of het publiek, aangetrokken door die programmatie. Op een gegeven moment is Vk* concerts dan ook rond de tafel gaan zitten met de buurt – ook o.a. straathoekwerkers. Tegenwoordig wordt op elke concertavond samengewerkt met *stewards* en *security*, jongeren uit de buurt die daartoe bij Securitas een vijf weken durende opleiding hebben gekregen onder impuls en met begeleidende hulp van de Vaartkapoen. Een initiatief heeft ertoe geleid dat de Vaartkapoen krediet kreeg bij de buurt, maar ook dat de buurt, en dan meer bepaald de jongeren, betrokken raakten bij de werking.

ENKELE TIPS & TRICKS

36 *Vrijwilligerswerk als opstap naar betaald werk*

De opleiding waarvan sprake in de inleiding geeft de jongeren meteen ook betere perspectieven op de arbeidsmarkt. In return voor de begeleiding door de Vk fungeren de jongeren op de Vk-concerten dan ook een tijd als *security*. Hoe dan ook heeft de Vk slechts een equipe van maximaal vijftien veiligheidsmensen nodig. De overigen worden dan graag verder geholpen en begeleid naar een betaalde baan bij partners zoals de Beursschouwburg, Les Ateliers Claus, ... Dit verhaal is een mooie illustratie van de ambitie om te willen werken en de daaruit voortvloeiende verbondenheid met het huis.

Belang van een overdacht traject en goede opvolging

Recruteren bijvoorbeeld moet niet overschat, maar zeker ook niet onderschat. Het gaat om een gesprek, een eerste inschatting van iemands persoonlijkheid en motieven, maar ook om engagement. Er moet allereerst een afspraak gemaakt, en vervolgens moet worden afgewacht of de vrijwilliger komt

opdagen en of dat tijdig gebeurt. Stuk voor stuk indicatoren die je een eerste beeld geven van iemand.

Daarnaast dienen ook vrijwilligers te worden beschouwd als personeel in die zin dat ook zij best geëvalueerd worden. Net zoals het betaalde personeel is het essentieel dat ook vrijwilligers worden bijgestuurd. Ook zij hebben niet altijd de juiste skills om hun taak perfect te kunnen uitoefenen.

Zowel via intermediaire organisaties als individueel

Vk* concerts werkt via intermediaire organisaties zoals JES, maar ook individuele vrijwilligers kunnen komen binnenwandelen, omdat de mond-tot-mondreclame weer eens heeft gewerkt.

Charlotte Michils (Tekst)

MEER INFO :

Vlaams steunpunt vrijwilligerswerk:
www.succesvolvrijwilligen.be & www.vrijwilligersweb.be

Het punt: www.hetpuntbrussel.be

Plate-forme francophone du volontariat:
www.levelontariat.be

Brussels Kunstenoverleg / Réseau des Arts à Bruxelles : www.brusselskunstenoverleg.be

Lasso: www.lasso.be

Gratis vrijwilligersverzekering via VGC: www.vgc.be

ENSEMBLE LEPORELLO

Ensemble Leporello groepeert Vlaamse, Waalse en buitenlandse podiumkunstenaars. Het is een reizend gezelschap met Brussel als uitvalsbasis. Leporello biedt jaarlijks een repertoire aan met minstens zeven titels, variërend van klassiek tot hedendaags en in verschillende talen. De decorloze theaterproducties houden het midden tussen muziek-, tekst- en danstheater. Ze worden geprogrammeerd in Belgische en Europese theaterhuizen en festivals en blijven vaak jarenlang op de affiche staan. Ensemble Leporello staat voor totaaltheater van vlees en bloed, waarbij replieken, taferelen en bedrijven op een muzikaal-ritmische, partituurachtige manier worden gestileerd. Er wordt teruggegrepen naar de oervormen van theater en de commedia dell' arte.

Ensemble Leporello heeft een zeer eigen speelstijl: heel fysiek en ritmisch. Deze kan in workshops aan de hand van allerlei oefeningen aan groepen aangeleerd worden. In de pool van artiesten zitten zowel dansers, acteurs als musici die op maat van de groep aan de slag gaan. Indien wenselijk kan er naar een toonmoment toe worden gewerkt.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- sociaal-artistieke projecten

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

- Ensemble Leporello komt naar je toe

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

ENSEMBLE
LEPORELLO

SABINE HÉLÈNE BOMBEKE
SABINE@LEPORELLO.BE
0478 23 48 95
ENSEMBLE LEPORELLO KOMT NAAR JE TOE
WWW.LEPORELLO.BE

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- sociaal-artistische projecten

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

EURO-PALIA

Europalia organiseert sedert 1969 kunstbiënnales rond wisselende gastlanden. Om de twee jaar kan je als bezoeker gedurende vier maanden grasduinen in een multidisciplinair programma met artistieke evenementen in België en buurlanden. De omkadering van de verschillende projecten is erop gericht inzichten te bieden die wars zijn van eurocentrisme en een open dialoog stimuleren tussen culturen.

international arts festival
europalia

COLETTE DELMOTTE
02 504 91 30
COLETTE.DELMOTTE@EUROPALIA.EU
RAVENSTEINGALERIJ 4, 1000 BRUSSEL
WWW.EUROPALIA.EU

FESTIVAL VAN VLAANDEREN BRUSSEL

Het Festival van Vlaanderen Brussel is een internationaal muziekfestival dat vanuit een klassiek repertoire eigenzinnig durft te vernieuwen. Het Festival zorgt met zijn verrassende aanpak voor een unieke beleving en programmeert, naast eigen producties, onbekend talent en gevestigde waarden.

Het hoofdproject van het Festival is het jaarlijkse KlaraFestival, dat sinds 2014 in maart plaatsvindt. Meer dan twee weken lang worden er elke dag verschillende concerten aangeboden in zowel Brussel, Antwerpen als Brugge. Andere projecten naast het KlaraFestival zijn onder meer The European Galas, het WO I-herdenkingsproject 1000 Voices for Peace, het kinderkoor Shanti! Shanti! en Jouw Sleutel, een project dat kansarmen naar de cultuurhuizen gidst.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- rondleidingen
- sociaal-artistische projecten
- zie pg 31-34 (good practice)

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

39

BRXL **Festival!**
VAN VLAANDEREN

JULIE JOURET
JULIE@FESTIVAL.BE
0472 45 35 93

WWW.KLARAFESTIVAL.BE
WWW.FESTIVALBRXL.BE

Er zijn een aantal initiatieven speciaal voor begeleiders van groepen volwassenen om de cultuurhuizen en het culturele aanbod op maat van groepen beter te leren kennen, alvorens met de groep langs te komen.

EEN CULTURELE UITSTAP VOORBEREIDEN MET LASSO

ONTMOETING EN UITWISSELING OP DE BRUSSELART TOERNÉE

BrusselArt Toernée is een netwerkmoment dat minstens één keer per jaar door Lasso wordt georganiseerd. Het heeft als doel om groepsbegeleiders die culturele uitstappen plannen en publiekwerkers van culturele instellingen met elkaar in contact te brengen. De formule is eenvoudig: publiekswerkers stellen hun aanbod persoonlijk voor aan de begeleiders en omgekeerd geven de begeleiders de publiekswerker een inkijk in de interesses en mogelijkheden van hun groep. De BrusselArt Toernée is steeds te gast bij één van de culturele partners. Daarnaast wordt er tijd genomen om de tentoonstelling of vaste collectie te bezoeken of om een kijkje achter de schermen te nemen. Het is ook een uitgelezen moment om de educatieve werking of publiekswerking wat beter te leren kennen. Ontmoeting en uitwisseling zijn de basiselementen van de BrusselArt Toernée. Zo omschrijven enkele deelnemers de BrusselArt Tournée: *“Er heerst een informele sfeer die het gemakkelijker maakt om contacten te leggen”*. *“Het is de moeite om hiervoor tijd vrij te maken omdat je op korte tijd vele culturele instellingen kan leren kennen”*.

Voor wie? Voor begeleiders van groepen volwassenen.
Meer info op www.brusselart.be.

CULTUUREDCATIEVE WANDELING

Professionals die in de Brusselse welzijnssector, volwasseneneducatie of bij een socio-culturele vereniging aan de slag zijn, zijn niet altijd op de hoogte van het rijke culturele aanbod én maatwerk van cultuurhuizen voor (kwetsbare) groepen. Daarom organiseert Lasso, op vraag van organisaties een culturele wandeling. Samen met je organisatie wordt een selectie gemaakt van cultuurhuizen die een interessant aanbod hebben voor de groep waarmee je op stap wil gaan of waarmee je een artistiek project wil opzetten. Met docenten basiseducatie leggen we bijvoorbeeld de nadruk op aanbod met toegankelijk taalgebruik. Met beroepskrachten van het lokaal dienstencentrum gaan we op bezoek bij een aantal cultuurhuizen die in dezelfde wijk liggen.

Voor wie? Voor begeleiders van groepen volwassenen.
Meer info op www.lasso.be.

VERDIEPING EN VOORBEREIDING MET DE MUSEUMTOERS

De museumtoers geven de kans aan groepsbegeleiders om zich te verdiepen in de werking van één museum en kennis te maken met de educatieve medewerker. Als begeleider krijg je zo een idee van hoe de gidsbeurt eruit zal zien wanneer je met je eigen groep een bezoek brengt. Daarnaast kunnen de begeleiders de gids al wijzen op een aantal specifieke interesses en eigenschappen van hun groep. Ook praktische zorgen kunnen op zo'n moment worden uitgeklaard. De museumtoer is een ideale voorbereiding voor groepsbegeleiders en voor de gids of educatieve medewerker is het een uitgelezen moment om feedback te krijgen op het voorgestelde aanbod. De museumtoers worden ongeveer twee keer per jaar georganiseerd; we waren al te gast in verschillende musea waaronder het Jubelparkmuseum en het Art & marges museum. Daarnaast geven we organisaties ook de mogelijkheid om een museumtoer op maat aan te vragen. Een theatertoer is natuurlijk ook mogelijk.

Voor wie? Voor begeleiders van groepen volwassenen.
Meer info op www.lasso.be.

EN OOK NOG

CULTUURLIJN SALON

Het Cultuurlijn salon vindt elke maand plaats. Het is een bijeenkomst waar Cultuurlijn-ambassadeurs en bewoners van het Klein Kasteeltje elkaar ontmoeten en waar een cultureel programma voor de komende maanden wordt voorgesteld. Na twee uur keert iedereen huiswaarts met één of meerdere geplande activiteiten in zijn agenda. Er ligt een uitgebreide infobrochure klaar voor de ambassadeurs en ze krijgen extra toelichting in een individueel gesprek. Cultuurlijn salon is een project van Globe Aroma, een sociaal-artistieke organisatie die ontmoetingen in de stad stimuleert. De organisatie wil mensen laten kennis maken met de rijkdom van anderen kunst en cultuur. Globe Aroma brengt verschillende partners samen rond tafel en zet samenwerkingsverbanden op om artistieke uitwisseling mogelijk te maken en om via kunst een interculturele dialoog op gang te brengen.

Voor wie? Voor alle geïnteresseerden.
Meer info op www.globearoma.be.

UIT IN BRUSSEL

Op www.uitinbrussel.be wemelt het van de cultuurtips. Neem zeker een kijkje. Het kan je inspireren alvorens verder contact op te nemen met een cultuurhuis.

PASPARTOE

Paspartoe is de vrijetijdspas voor Brussel. Met deze pas kan je voordeling aan tal van cultuuractiviteiten deelnemen.

Meer info? www.paspartoe.be

Marijke Van Hassel (Tekst)

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vrijwilligerswerking
- sociaal-artistische projecten
- buurtwerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

42

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

KAAI
THEATER

HILDE PEETERS

02 274 03 88

HP@KAAITHEATER.BE

KAAITHEATER:

SAINCTELETESQUARE 20, 1000 BRUSSEL

KAAISTUDIO'S:

ONZE-LIEVE-VROUW VAN VAAKSTRAAT 81,

1000 BRUSSEL

WWW.KAAITHEATER.BE

KAAI- THEATER

Het Kaaithheater is een Brussels én internationaal kunstencentrum dat al meer dan 35 jaar toonaangevend theater, dans, muziek en performance brengt. Maatschappelijke en ecologische thema's wegen niet zelden op de programmatie. Elk seizoen pakt het Kaaithheater uit met 75 producties op twee locaties in de Brusselse kanaalzone: het Kaaithheater en de Kaaistudio's.

© Danny Willems

KONINKLIJK MUSEUM VOOR MIDDEN- AFRIKA

Het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika (KMMA) is één van de drukst bezochte musea in België. Hoewel het museum gesloten is voor renovatie (in 2017 gaan de deuren weer open), worden er verschillende nieuwe activiteiten georganiseerd op de museum-site in Tervuren en in Brussel (BOZAR, BELvuemuseum). Ze hebben allemaal dat ietsje meer of anders: een wandeling op de museumsite waarbij je al een blik kan werpen op de werken, een wandeling in Brussel met het thema *Afrika in Brussel*, een bezoek achter de schermen of ontmoeting met een wetenschapper.

In BOZAR kan je maandelijks 's middags gratis terecht voor een ontmoeting, lezing of demonstratie en kunnen kinderen Afrika ontdekken in de speelstudio.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en wandelingen
- vernieuwende methodieken (wandeling, lerend spelen in de studio)

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

43

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en
de es

KONINKLIJK MUSEUM VOOR MIDDEN-AFRIKA
Afrika
Tervuren

RESERVATIONS@AFRICAMUSEUM.BE
02 769 52 00
WWW.AFRICAMUSEUM.BE
SARA GERADIN | 02 769 57 07
SARAH.GERADIN@AFRICAMUSEUM.BE
MIN DE MEERSMAN | 02 769 52 45
MIN.DE.MEERSMAN@AFRICAMUSEUM.BE
LEUVENSESTEENWEG 13, 3080 TERVUREN
WWW.AFRICAMUSEUM.BE

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen met een mentale beperking

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- zie pg 31-34 (good practice)

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en de
mondeling nl fr en de

VANESSA BRAEKEVELD
02 519 53 71
VANESSA.BRAEKEVELD@KBR.BE
KUNSTBERG EN KEIZERSLAAN 2, 1000
BRUSSEL
WWW.KBR.BE

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË

Bijna zeven miljoen boeken, miljarden pagina's en nog zoveel meer woorden, beelden en ideeën. De Koninklijke Bibliotheek van België heeft een schat aan mooie documenten en wil dit ergoed graag voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk maken. Eerst en vooral in haar leeszalen en door documenten digitaal beschikbaar te maken, maar evengoed door rondleidingen en workshops te organiseren voor al wie nieuwsgierig is naar wat de Koninklijke Bibliotheek bewaart, hoe ze werkt en wat er zich binnen haar muren afspeelt.

KONINKLIJKE MUSEA VOOR KUNST EN GESCHIEDENIS / JUBELPARKMUSEUM

Het Jubelparkmuseum is dé plek om te genieten van geschiedenis en kunst. De voorwerpen en kunstwerken in het museum zijn afkomstig komen uit de vijf werelddelen en overspannen duizenden jaren: van de prehistorie tot de twintigste eeuw. De archeologische vondsten uit het Oude Nabije Oosten, Egypte en de Grieks-Romeinse wereld maken de vroegste beschavingen in het Middellandse Zeegebied aanschouwelijk. De prehistorische, Gallo-Romeinse en Merovingische voorwerpen en de kunstwerken uit de middeleeuwen, renaissance en barok tonen de mijlpalen en hoogtepunten uit de cultuur in onze gewesten. De niet-Europese verzamelingen brengen je in contact met verre beschavingen: kunst uit de uitgestrekte islamitische wereld, getuigenissen uit de grote precolumbiaanse beschavingen zoals die van de Azteken, Maya en Inca en kunstwerken uit India en Tibet, China en Zuidoost- Azië. Een museumbezoek wordt een reis door de wereld en de tijd.

Onder de noemer *Het Museum is de Wereld* zet de educatieve en culturele dienst sinds 2003 sterk in op een menselijk onthaal van kwetsbare groepen. Het aanbod wordt afgestemd op de specifieke noden en behoeften van al wie drempels ervaart: fysiek, cultureel, intellectueel, financieel of een combinatie hiervan. De begeleiding door de projectverantwoordelijke, Alexander Rabadan, gebeurt met zorg en is dus maatwerk. Overleg vooraf helpt het bezoek beter af te stemmen op de verwachtingen van de groep. Soms zijn het inhoudelijke aspecten (bijv. *Welke verzameling sluit het best aan bij de interessesfeer van de deelnemers?*), soms zijn het praktische aspecten die bepalend zijn (*Welke toonkasten zijn makkelijk te bekijken door rolstoelgebruikers?*). Nabespreking en evaluatie achteraf zijn onontbeerlijk. Door het persoonlijke contact met de gids wordt zo met de groep een vertrouwensband opgebouwd die uiteindelijk tot doel heeft bij te dragen tot de individuele ontwikkeling van de deelnemers en zo de sociale inclusie te vergroten.

Ten slotte wordt de website van het museum door middel van gemakkelijk leesbare teksten toegankelijk gemaakt voor mensen met een licht verstandelijke beperking.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vernieuwende methodieken (gidsen, IT, spellen, ...)
- sociaal-artistieke projecten

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

ALEXANDER RABADAN Y ARROYO
02 741 73 03
A.RABADAN@KMKG.BE
JUBELPARK 10, 1000 BRUSSEL
WWW.KMKG-MRAH.BE

EEN CULTUURBEZOEK

Een bezoek aan een tentoon-stelling, voorstelling of concert kan compleet worden afgestemd op jouw groep. Op deze pagina's krijg je bij monde van enkele deelnemende socio-culturele of welzijnsorganisaties een zicht op het omkaderende activiteiten-aanbod van enkele huizen ...

EEN BLIK ACHTER DE SCHERMEN

“We brachten een bezoek aan het kostuumatelier van De Munt. Het was voor iedereen de eerste keer dat ze het imposante gebouw betraden. Alle kostuums worden er in een enorme zaal bijgehouden en zorgvuldig gesorteerd. Daarna gingen we de naaisters echt aan het werk zien, één van hen vertelde zeer uitvoerig over hoe hectisch het er soms aan toe kan gaan. Een enorm leuke ervaring!”

(Vrouwenwerking
Gemeenschapscentrum
De Pianofabriek)

EEN INLEIDING

“We waren maar met een klein groepje tussen een groep studenten die ook de voorstelling in de KVS zouden bijwonen. Een zeer bevolgende medewerker bracht de inleiding op een aangename en vooral toegankelijke manier. Op die manier kregen we een goede voorbereiding op de voorstelling.”

(Dagcentrum Thuis)

EEN ONTMOETING MET DE ARTIESTEN

“De hedendaagse dansvoorstelling had al voor wat commotie gezorgd binnen de groep. Er kwam ‘bloom’ in en daar voelde niet iedereen zich op het gemak bij, ook al wisten ze het van tevoren. Achteraf tijdens het nagesprek met twee dansers keerde de hele sfeer in de groep, iedereen kon vrijuit zijn vragen en nieuwsgierigheid kwijt. Voor de meesten was het een eerste kennismaking met dit soort dans.”

(CVO Lethas en Brusselleer)

OP MAAT

EEN ACTIEVE WORKSHOP

“Met een groep van zestien vaders en kinderen gingen we op uitstap naar het Afrikamuseum. Wegens problemen met het openbaar vervoer zijn we later dan gepland aangekomen. De workshop ‘Rythm Session’ is dus een half uurtje later begonnen. De workshop was echt plezant, zowel voor de kinderen als de papa’s. Nadien hebben we nog tijd genomen om wat in het museum rond te lopen.”

(Camelia)

EEN GEGIDSTE RONDLEIDING

“Het bezoek aan de Permeke-tentoonstelling in BOZAR is heel goed verlopen. We hadden een zeer goede gids en onze mensen waren echt onder de indruk van de tentoonstelling. Waarvoor dank!”

(Buurtwinkel Anneessens)

GEZINSUITSTAPPEN

“Met dertien volwassenen en evenveel kinderen gingen we naar het Kaaitheater, niemand van onze groep was er al geweest. Na een uitgebreide inleiding met een drankje gingen de kinderen naar de workshop Bal Moderne en de ouders naar de voorstelling. Eerst waren er wel wat traantjes, maar wanneer ze nadien de kinderen gingen ophalen, waren die volop aan het dansen. Een pluim voor het Kaaitheater, de omkadering was in orde!”

(Arthis)

EN OOK NOG

EEN RONDLEIDING IN HET GEBOUW

Voor groepen die het wensen is er ook de mogelijkheid om een rondleiding door het Flageygebouw te krijgen. De gidsenvereniging Korei vertelt je meer over het voormalige radio- en televisiegebouw. Ook in andere cultuurhuizen is een dergelijke rondleiding natuurlijk mogelijk.

MET EEN HAPJE EN EEN DRANKJE

Als in de maand juni de zomer in zicht is opent de Beursschouwburg haar dakterras tijdens het gratis festival *Out Loud!* Niet enkel kan je er elke weekdag je boterhammen gaan opeten met zicht op het hartje van Brussel, er worden wekelijks ook films vertoond en concerten georganiseerd. Kwetsbare groepen krijgen extra begeleiding van de publiekswerker.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vernieuwende methodieken (gidsen, IT, spellen, ...)
- sociaal-artistische projecten

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk
mondeling

JOKE KRAUSE
02 545 01 71
J.KRAUSE@MIM.BE
HOFBERG 2, 1000 BRUSSEL
WWW.MIM.BE

KONINKLIJKE MUSEA VOOR KUNST EN GESCHIEDENIS / MUZIEK- INSTRUMENTENMUSEUM

Het Muziekinstrumentenmuseum (mim) maakt deel uit van de groep Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis (KMG), samen met het Jubelparkmuseum, de Hallepoort en de Musea van het Verre Oosten de grootste museumgroep van het land. Het mim stelt 1200 muziekinstrumenten van verschillende type en ouderdom tentoon in vier zalen. De overige 8000 stukken worden bewaard in de depot. Verder zijn er een concertzaal, bibliotheek en restaurant. De educatieve dienst en concert-programmatie hebben een uitgebreid aanbod, ook voor mensen met een beperking en kwetsbare doelgroepen.

KONINKLIJKE MUSEA VOOR SCHONE KUNSTEN IN BELGIË

De collecties van de Koninklijke Musea zijn een afspiegeling van de geschiedenis van de beeldende kunst – schilder-kunst, beeldhouwkunst, tekeningen – van de 15e eeuw tot vandaag: Vlaamse primitieven, Pieter Bruegel, Dirk Bouts, Peter Paul Rubens, Jacob Jordaens, Jacques Louis David, Auguste Rodin, James Ensor, Paul Gauguin, Ferdinand Khnopff, Henry Moore, Paul Delvaux, René Magritte, Marcel Broodthaers, Jan Fabre, enz.

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten omvatten verschillende collecties: Musée Old Masters Museum, Musée Modern Museum, Musée Wiertz Museum en Musée Meunier Museum, Musée Magritte Museum en het nieuwe Musée Fin-de-Siècle Museum.

Museum op Maat maakt deel uit van Educateam, de educatieve dienst van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België. Het programma wil iedereen gelijke toegang geven tot de diverse musea, en biedt iedereen de kans om de musea te bezoeken op een persoonlijke en aangepaste manier. Museum op maat onderscheidt vier publieksgroepen voor wie een specifiek aanbod geldt: Equinox voor de blinden en slechtzienden, Gebarentaal voor doven, slechthorenden en gebarentaalgebruikers, Komeet voor mensen met een mentale en / of fysieke beperking en Sesam voor mensen in financiële, sociale of culturele moeilijkheden.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vrijwilligerswerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk	nl	fr	en
	de	it	es
mondeling	nl	fr	en
	de	it	es

ISABEL VERMOTE (EDUCATEAM)
02 508 33 61
ISABEL.VERMOTE@FINE-ARTS-MUSEUM.BE
WWW.FINE-ARTS-MUSEUM.BE

DWARSLIGGERS IN DE HOOFDSTAD

DE KRACHT VAN SOCIAAL-ARTISTIEKE PRAKTIJKEN IN BRUSSEL

Geloof je dat cultuur een krachtige hefboom kan zijn om mensen een stem te geven en bij elkaar te brengen? Dan heb je de kracht ontdekt van sociaal-artistieke praktijken.

WAT IS SOCIAAL-ARTISTIEK WERK?

Binnen de cultuursector denkt men nog te vaak dat het bestaande aanbod zo rijk en kwaliteitsvol is dat cultuurparticipatie slechts een kwestie is van wegwerken van drempels. Het sociaal-artistiek werk draait deze logica om. In plaats van in te zetten op toeleiding naar een bestaand aanbod, engageert men zich om op een participatieve manier artistiek werk te creëren met mensen in kwetsbare levensomstandigheden, en via deze weg ook een nieuw publiek aan te trekken. Professionele kunstenaars nemen een verregaand sociaal engagement op om aan de slag te gaan met de verhalen en talenten van deelnemers en werken toe naar een artistiek product dat interessant is voor een ruim publiek. Op die manier slaagt het sociaal-artistiek werk erin om verhalen te vertellen van mensen die in de samenleving te weinig worden gehoord, zonder dat het daarom hoeft te gaan over hun specifieke situatie. Niet de problemen, maar de verbeeldingskracht van mensen staat centraal.

Het sociaal-artistiek werk maakte haar opgang in de vroege jaren negentig. Na publicatie van het Algemene Verslag van de Armoede kwam het recht op cultuur binnen de context van welzijn en armoedebestrijding in de kijker te staan. Parallel groeide binnen het kunstenveld de aandacht voor

solidariteit en diversiteit als tegenreactie op te autonome en elitaire kunstpraktijken. Als gevolg van deze dubbele beweging ontstonden tientallen sociaal-artistieke experimenten, die na een periode van projectsteun vanuit de Koning Boudewijnstichting structurele beleidserkenning kregen van toenmalig Minister voor Cultuur Bert Anciaux. Anciaux richtte eerst een experimenteel decreet op en verankerde de praktijken in het Kunstendecreet. Aanvullend zijn er projectsubsidies binnen het Participatiedecreet en het Lokaal Cultuurbeleid. Specifiek in Brussel worden sociaal-artistieke praktijken ook ondersteund door de Vlaamse Gemeenschapscommissie en via de wijkcontracten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

WIE ZIJN DE SOCIAAL-ARTISTIEKE SPELERS IN BRUSSEL?

De ontstaanscontext van het sociaal-artistiek werk schetst meteen haar sectoroverschrijdend karakter: het is een dwarsligger op het raakvlak tussen cultuur en welzijn. Veel praktijken zijn ingebed in een bepaalde wijk of gegroeid vanuit een buurtwerking, een zorginstelling of een welzijnsorganisatie. In andere gevallen kwam het initiatief van een kunstenaar, kunstehuis of cultuurcentrum en werd er toenadering gezocht tot een sociale partner. Het gaat om een verzameling van praktijken die allemaal zowel sociale als artistieke doelstellingen combineren, maar in deze combinatie heel verschillend kunnen zijn.

In Brussel zijn er twee organisaties als sociaal-artistieke werking erkend vanuit het Kunstendecreet. De tweejaarlijkse **Zinneke** parade is na bijna vijftien jaar niet meer weg te denken uit onze hoofdstad. Een intensief traject brengt

Brusselaars uit diverse wijken en lagen van de bevolking bij elkaar en creëert ruimte voor ontmoeting, samenwerking en creatie. De parade zelf is slechts de apotheose van een maandenlang feest van creativiteit en collectieve solidariteit. **Globe Aroma** zet in het op creëren van kansen voor asielzoekers en nieuwkomers met artistieke capaciteiten. Vanuit hun locatie in de Moutstraat organiseert Globe Aroma een beeldend en muzikatelier en zet het diverse projecten op in samenwerking met andere Brusselse partners. Zo realiseerden ze in 2013 de film *BXL-NORD*, een kortfilm over samenleven in de Brusselse Noordwijk, in samenwerking met Dienstencentrum Harmonie en het Kaaithheater.

Naast Kaaithheater zetten ook andere grote kunstenhuizen sociaal-artistieke projecten op. Zo creëerde Koen Monserez vanuit de **KVS** de theatervoorstelling *Sleeping Elephant*, waarbij hij samen met twaalf jonge Brusselse bokkers een ode brengt aan Mohammed Ali. **WIELS** bouwde gesteund door een wijkcontract diverse sociaal-artistieke projecten uit met buurtbewoners.

52 Ook projectmatig worden Brusselse sociaal-artistieke praktijken ondersteund vanuit het Kunstendecreet. Gemeenschapscentrum De Markten startte het theatergezelschap **Forsiti'a** met een mix van diverse Brusselaars, waaronder ex-thuislozen. Dit gezelschap groeide uit drie succesvolle samenwerkingen tussen Laplan vzw, de artistieke werking podiumkunsten van De Markten en vzw Hobo, een dagcentrum voor thuislozen en een deelwijing van CAW Brussel. Gemeenschapscentrum De Zeyp heeft al jaren een inclusieve dans- en theaterwerkplaats **ZET6**, onder begeleiding van theatermaakster Caroline Rottier en choreograaf Jeroen Baeyens. ZET6 biedt een platform waar personen met beperkingen zich samen met professionele podiumkunstenaars artistiek kunnen ontplooiën, zowel in workshops als in productiegericht werken. **Plus-tôt-Te Laat** organiseert sinds 2010 samen met Centre Vidéo de Bruxelles diverse media-ateliers onder de noemer Ateliers Urbains, over de wisselwerking tussen bewoners en hun stedelijke omgeving. Recent maakten zij een documentaire over de geplande sluiting van de gevangnissen van Vorst en Sint-Gillis en de impact ervan op buurtbewoners.

Buiten het Kunstendecreet is nog eens een veelvoud aan organisaties en kunstenaars sociaal-artistiek bezig. Zo zette vormingscentrum **Foyer** het grootschalige muziektheaterproject *Crossing* op met voornamelijk Roma-jongeren, begeleid door kunstenaar Kris Kaerts. De ateliers van **Kaos** en **Den Teirling** richten hun artistieke werking in het bijzonder op mensen met een psychische kwetsbaarheid. Ze bieden een kader voor het uitwerken van een volwaardige artistieke productie en ondersteunen de presentatie ervan.

Bovenstaande opsomming is gelukkig verre van volledig, als het gaat over het aantal sociaal-artistieke initiatieven in Brussel. Er bestaat nog veel meer, zeker wanneer je ook de niet-gesubsidieerde projecten meetelt. Voor buitenstaanders is het niet altijd zo duidelijk wat precies het verschil is tussen een sociaal-artistiek project en bijvoorbeeld een project in de sfeer van het sociaal-cultureel werk of de amateurkunsten. Enkele kenmerken zijn wel richtinggevend: de projecten worden professioneel artistiek begeleid, hebben bijzondere aandacht voor mensen in precare levensomstandigheden en werken aan een volwaardige artistieke creatie die een breed publiek kan aanspreken.

NOG ENKELE AANDACHTSPUNTEN

Ben je inmiddels geïnspireerd geraakt en heb je zin om met jouw groep een sociaal-artistiek project op te zetten? Hou dan volgende aandachtspunten in het achterhoofd ...

BEGIN ER NIET ALLEEN AAN

Actief samenwerken met partners uit het netwerk van mensen uit kansgroepen verhoogt de betrokkenheid en daarmee ook de slaagkans van een sociaal-artistiek project. Je hebt een sterke sociale begeleiding nodig die zowel voor, tijdens als na het project deelnemers kan motiveren en coachen. Die hoge eisen gelden even goed voor de artistieke begeleiding. Een sociaal-artistiek project vraagt om professionele kunstenaars die de nodige sociale competenties in huis hebben. Een degelijke artistieke omkadering op vlak van productie, infrastructuur, techniek en communicatie is een must. Stem goed de verwachtingen van alle partijen op elkaar af (ook die van de deelnemers zelf), voordat je aan de slag gaat en hou er rekening mee dat je ook tijdens het proces regelmatig met alle partners in dialoog zal moeten gaan.

HAAST EN SPOED IS ZELDEN GOED

Sociaal-artistieke projecten vragen tijd en middelen. En laat dat nu net twee dingen zijn die de meeste organisaties niet op overschot hebben. Dit maakt het niet gemakkelijk om voldoende draagvlak te vinden voor dergelijke projecten. De investering lijkt wel erg groot en niet iedereen ziet het rendement. Het klopt dat sociaal-artistieke projecten een groot engagement vragen. Het heeft geen zin om het er zomaar even bij te nemen, want als je eraan begint, zal het meer dan 100% engagement vragen van alle betrokkenen. Want daar zit nu net de kracht: mensen die op een gelijkwaardige manier samenwerken aan een groter geheel.

An Van den Bergh (Tekst)

An Van den Bergh is stafmedewerker sociaal-artistiek werk bij Dēmos vzw, het kenniscentrum voor vrijetijdsparticipatie van kansgroepen. Meer informatie over sociaal-artistiek werk vind je in de publicatie *Dwarsliggers* (2012) en op www.demos.be.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- rondleidingen
- vernieuwende methodieken (gidsen, IT, spellen, ...)
- buurtwerking, ...

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

54

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

CHANTAL COLLET
02 210 11 42
CHANTAL.COLLET@KVS.BE
ARDUINKAAI 7, 1000 BRUSSEL
WWW.KVS.BE

KONINKLIJKE VLAAMSE SCHOUWBURG

De KVS, een Brussels theater, wil een podium bieden aan veel verschillende stemmen en verhalen uit Brussel, Europa en de wereld. In het bijzonder neemt de meertalige en kleurrijke stad Brussel een belangrijke plek in binnen de werking van de KVS.

KVS wil een huis zijn waar heel uiteenlopende artiesten en publieken zich thuis voelen en elkaar kunnen ontmoeten. KVS heeft een bijzonder lijvig aanbod voor groepen volwassenen (www.kvs.be/nl/verenigingen-groepen).

KUNSTEN- FESTIVAL- DESARTS

Het Kunstenfestivaldesarts vindt elk jaar plaats in de maand mei. Tijdens de drie weken dat het festival duurt, werkt het samen met een twintigtal Brusselse theaters en kunstencentra. Het Kunstenfestivaldesarts is een festival van hedendaagse kunst: theater, dans, video-installaties, enz. Het programma bestaat uit artistieke projecten van Belgische en internationale kunstenaars. Het zijn eigenzinnige creaties, waaruit een persoonlijke visie op de wereld van vandaag spreekt. De kunstenaars wensen die visie te delen met toeschouwers die hun eigen perspectief in vraag willen stellen. Het Kunstenfestivaldesarts is een kosmopolitisch stadsfestival. Het maakt deel uit van een complex netwerk dat grenzen wil doen vervagen. De stad is de omgeving bij uitstek waar deze interculturele samenleving zichtbaar wordt. Het Kunstenfestivaldesarts organiseert ook een reeks ontmoetingen en workshops waarmee het wil doordringen tot in het hart van de stad en haar inwoners.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vrijwilligerswerking
- sociaal-artistieke projecten

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

55

KUNSTENFESTIVALDESARTS

ANNE WATTHEE
02 226 4 573
ANNE@KFDA.BE
WWW.KFDA.BE

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- buurtwerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

MET-X

© Leen Lagrou

MET-X is een huis van en voor muzikmakers. Uit de buik van de stad worden ruwe geluiden naar boven gehaald en omgetoverd tot een uniek klankuniversum. In samenwerking met een heel divers netwerk van begeisterte artiesten doorloopt MET-X inspirerende educatieve processen en zetten het tal van evenementen op.

Die klankenwereld echoot de geluiden van de grootstad. Soms luid, soms zacht. Soms mooi, soms lelijk. Nooit gelikt en altijd opwindend.

OLGA PATERLINI
02 218 70 52
OLGA@MET-X.BE
DE LENGLENTIERSTRAAT 20, 1000 BRUSSEL
WWW.MET-X.BE

BRUSSEL VERKENNEN MET CULTURELE EN TOERISTISCHE GIDSENVERENIGINGEN

Bart Van Effelterre werkte voor OPB (Onthaal en Promotie Brussel) dat Muntpunt is geworden. Bij OPB coördineerde hij onder andere Broodje Brussel, een project dat de vele Vlamingen die dagelijks naar de hoofdstad pendelen, een ander Brussel wil laten zien. Hij deed dat door een kalender op te stellen met allerlei leuke activiteiten tijdens de middag en in de vooravond. Naast de vele concerten, rondleidingen, tentoonstellingen en lezingen zorgde Bart ervoor dat er ook inspirerende stadswandelingen in het programma zaten. Het is dankzij zijn ervaring als coördinator van Broodje Brussel dat hij ons nu wegwijs kan maken in het landschap van toeristische en culturele gidsenverenigingen, actief in Brussel. En dat zijn er nogal wat.

De lijst van toeristische en culturele gidsenverenigingen vind je op www.muntpunt.be/brussel-verkennen/op-stap-met-een-gids

De Brusselse dienst voor toerisme VisitBrussels biedt op zijn website thematische wandelingen met een kaartje aan. VisitBrussels heeft ook gidsen voor bezoeken in 14 talen en bundelde alle geleide bezoeken per thema. Daar staan ook een aantal Franstalige organisaties op vermeld. www.visitbrussels.be

VANUIT WELKE FILOSOFIE ZIJN AL DIE GIDSENORGANISATIES OPGERICHT?

Bart: “Het (Nederlandstalige) landschap telt meer dan twintig relatief kleine verenigingen. Klein in die zin dat weinig organisaties beroepskrachten in dienst hebben, en veeleer draaien op vrijwillig engagement. Alle gidsevenigingen tonen de hoofdstad zoals ze is en willen een genuanceerde, positieve boodschap brengen over het reilen en zeilen in Brussel. De grote hoera-verhalen zijn het dus nooit, de gidsen brengen veeleer mogelijkheden in beeld die in de complexiteit van een stad als Brussel besloten liggen. Zo is te lezen op de website van *Brukselbinnenstebuiten* dat Brussel een complexe en controversiële stad is, een stad met uitersten en tegenstellingen. Voor sommigen de limiet van wat nog net kan, voor anderen het raakpunt met vooruitgang. De gidsevenigingen zijn met andere woorden een soort stadspro motoren, maar ze houden zich ver weg van citymarketing.”

KAN JE HET DIVERSE LANDSCHAP VAN DE CULTURELE EN TOERISTISCHE GIDSENVERENIGINGEN, ACTIEF IN BRUSSEL, VOOR ONS SCHETSEN?

Bart: “Elk van die organisaties heeft een eigen identiteit. Voor de buitenwereld is dat voor de éne organisatie net iets duidelijker dan voor de andere. Laat ik beginnen met *Scarlaken* dat historische tours aanbiedt. Met hen loop je door de stad en registreer je dingen zoals ze nu zijn, maar de vergelijking met het verleden is nooit ver weg.

Brukselbinnenstebuiten vertrekt dan weer heel erg vanuit de stedenbouwkundige realiteit, stadsplanning, mobiliteit. Als wandelaar zie je dingen gebeuren in het straatbeeld en ga je na wat de oorzaken kunnen zijn. *Korei* werkt ook rond die thematieken, maar focust sterker op kunstgeschiedenis, architectuur, ... Deze organisatie gidst bijvoorbeeld ook in tentoonstellingen van onder andere BOZAR.

Soms werken de verenigingen samen aan een gemeenschappelijk project. Zo werd in het najaar van 2014 naar het voorbeeld van enkele Franstalige collega-organisaties in Brussel voor het eerst een biënnale georganiseerd en wel rond het thema van modernisme in Brussel.

VIZIT, een in Gent gehuisveste vzw, vertrekt heel sterk vanuit anekdotiek. Zo vertellen ze ook wat ze willen vertellen, maar de manier waarop is misschien wat zoetsappiger dan bij de andere. Dat maakt hun programma toegankelijker voor bepaalde groepen. Het programma van *Klare Lijn* en *vtbKultuur* komt mij over als zijnde heel uiteenlopend. Bij hen kan je terecht voor historische, literaire en stedelijke, ... wandelingen. Zo volgde ik van *Klare Lijn* ooit eens een parcours in Kuregem dat een aantal lokale welzijnspartners in beeld bracht. Op die manier kreeg ik een beeld van de sociale problematieken van de buurt. Wat ze doen, hangt ook samen met de dada's van de gidsen.”

WEERSPIEGELT HET GIDSENKORPS DE DIVERSITEIT AAN BEVOLKINGSGROEPEN DIE ER IN DE STAD TE ZIEN IS?

Bart: Soms worden de gidsen intern gevormd, doorlopen ze met andere woorden een vormingparcours binnen de organisatie. Dat is bijvoorbeeld het geval voor *Brukselbinnenstebuiten*. Sommige organisaties, stedelijke diensten of privé-initiatieven werken dan weer enkel met gidsen die de twee jaar durende en praktijkgerichte gidsopleiding bij CVO Elishout volgden.

Ik herinner me dat bijvoorbeeld VIZIT ons als groep eens verraste met een rondleiding doorheen Matongé door twee gidsen, één van Vlaamse en één van Afrikaanse origine. De aanwezigheid van de Afrikaanse gids, tevens wonende in Matongé, zorgde ervoor dat het verhaal meteen veel authentiek leek. Zo was het niet langer een verhaal gebracht door een buitenstaander, maar een verhaal van de buurt zelf bij monde van die Afrikaanse gids. De veelzijdigheid van perspectieven die dat duo met zich bracht, was best inspirerend.

Naast de klassieke gidsevenigingen zijn er ook andere werkingen die gidseurten aanbieden. *Kuumba* bijvoorbeeld pakt ook uit met een gegidste wandeling in Matongé. De organisatie leidt zelf gidsen op. De procedure is eenvoudig. Ofwel kloppen de geïnteresseerden aan bij *Kuumba* ofwel gaat *Kuumba* zelf op zoek naar geschikte kandidaten. De persoon in kwestie loopt vervolgens

mee met een andere gids. Kuumba geeft het historisch kader mee en de context van de wijk, en voor de rest legt de gids zijn persoonlijke accenten. Een ander voorbeeld van een werking die de stem uit de buurt laat horen op de buurtwandelingen is Gemeenschapscentrum Elzenhof. Ook zij spreken bewoners aan om geïnteresseerden hun wijk te tonen.”

**DE GIDS LEGT ZIJN
PERSOONLIJKE
ACCENTEN**

EEN GROEP KAN KOMEN AANKLOPPEN BIJ EEN GIDSENVERENIGING OM EEN GEGIDSTE WANDELING TE DOEN, MAAR KAN EEN GROEP OOK ZELF EEN SUGGESTIE DOEN OF EEN IDEE LANCEREN BIJ EEN GIDSENVERENIGING?

Bart: “Aanbod, dit wil zeggen de gegidste wandelingen, ontstaat op twee manieren. Na een brainstorm onder gidsen, nadat die zich hebben geïnformeerd naar ontwikkelingen op het vlak van actualiteit, de stad, ... het gros komt zo tot stand, denk ik. Daarnaast is er het klantgerichte werken. Zo wilde ik als initiatiefnemer bij Broodje Brussel de buurt rond het Brussel-Congres uitspitten. Er werken immers veel mensen, en dus potentieel publiek voor Broodje Brussel. Er ligt een merkwaardig stationnetje waar zich een culturele werking had ontwikkeld die tot op zekere hoogte vergelijkbaar is met Recyclart. Een organisatie zoals

Brukselbinnenstebuiten buigt zich dan over de denkbeeldige grens hoogstad-laagstad, Korei onderzoekt de architecturale aspecten, Scarlaken gaat de historische situering na. Een groep kan dus ook zelf een idee lanceren. De veerkracht en professionaliteit van een organisatie bepaalt natuurlijk de mate waarin er kan worden ingespeeld op een nieuw idee.”

ONTWIKKELEN DE GIDSENORGANISATIES SPECIFIEKE INITIATIEVEN OP MAAT VAN KANSENGROEPEN?

Bart: “Een voorbeeld dat me te binnen schiet, is VIZIT die eens op vraag van Broodje Brussel een gidsentoer ontwikkelde in eenvoudig Nederlands voor een publiek van NT21-cursisten. Deze initiatieven bestaan dus wel, al vormen ze niet het leeuwendeel van het gidse-aanbod. Voor de rest heb je natuurlijk ook de educatieve afdelingen van musea, zoals de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten België, die een kansengroepenbeleid hebben ontwikkeld, voor allerlei mogelijke doelgroepen.”

HOE WORDT DE CONTENT VOOR EEN GEGIDSTE TOER VERZAMELD? IN WELKE MATE KRIJGT DE BEWONER EEN STEM?

Bart: “In belangrijke mate wordt de informatie samen gesprokkeld door locals, die de gidsen ook zijn. Zo beleven ze de stad in het dagelijkse leven, en komt de boekenwijsheid die ze natuurlijk ook opdoen om een gidsproject

te realiseren, tot leven. Maar de gidsen zijn zoals gezegd locals met een liefde en engagement voor de stad. Ze wonen er, ze werken er, hun kinderen worden er groot gebracht. De stem van de local wordt misschien niet zo fel geconcretiseerd als op de plannetjes van USE-IT (toeristische dienst voor jongeren), toch kan je spreken van local driven content. Het is misschien niet het verhaal van de straat, maar het is wel een zeer betrokken verhaal. Al zijn er natuurlijk wel gidsprojecten die de stem van de Brusselaar meer incorporeren. Ik denk aan Hans Vandecandelaere die uit een antropologisch onderzoek wandelingen heeft gedestilleerd, en zo dus eigenlijk tientallen mensen een stem heeft gegeven in die gidsbeurten.”

Charlotte Michils (Tekst)

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vrijwilligerswerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

60

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk
mondeling

MUNTPUNT

BART VAN EFFELTERRE
02 278 11 11
BART.VANEFFELTERRE@MUNTPUNT.BE
MUNT 6, 1000 BRUSSEL
WWW.MUNTPUNT.BE

MUNTPUNT

Muntpunt is een hedendaagse bibliotheek in hartje Brussel waar beleving centraal staat. Het is een plek van ontmoeting tussen bewoners, bezoekers en gebruikers van de hoofdstad. Muntpunt wil zijn partners en publiek dichter bij elkaar brengen en een actieve deelname aan en beleving van Brussel stimuleren. Het huis informeert over Nederlandstalige cultuur en gemeenschapsdiensten.

MUSEUM VAN ELSENE

Het Museum van Elsene toont een overzicht van de Belgische kunst: meesterwerken uit de 19e en 20e eeuw hangen zij aan zij met veelbelovende stukken uit de hedendaagse Belgische kunst. De museumcollectie bevat ook een prachtige verzameling fin de siècle-afiches met onder meer de volledige reeks litho's van Toulouse-Lautrec. De bezoekers vinden er een aantrekkelijk, gevarieerd programma: tentoonstellingen, vernissages, rondleidingen, stages, workshops, activiteiten voor gezinnen, gratis nocturnes en performances. Voor elk wat wils!

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- sociaal-artistische projecten
- buurtwerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE
WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

**MUSÉE
D'IXELLES**
**MUSEUM
VAN ELSENE**

STÉPHANIE MASUY
02 515 64 18/21
STEPHANIE.MASUY@ELSENE.BE
JEAN VAN VOLSEMSTRAAT 71, 1050 BRUSSEL
WWW.MUSEUMVANELSENE.BE

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen met een mentale beperking

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- vrijwilligerswerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

PANTALONE

Pantalone maakt muziektheater voor kinderen en hun ouders, grootouders en verzorgers. Pantalone brengt kunstenaars samen die betrokken, aandachtig, liefdevol, scherpzinnig, eenvoudig en minzaam aan een betere wereld bouwen, met bijzondere aandacht voor de allerkleinsten en voor kinderen die getroffen zijn door ziekte, beperking, armoede of trauma. Pantalone prikkelt en streelt je oren, ogen en hart met muziek, poëzie, kleur, vorm, beweging en spel.

Op Martelaarsplein 10 is er maandelijks een familiezonntag voor iedereen van 0 tot 101, een concert, voorstelling, workshop voor alle leeftijden.

PAN
TAL
ONE

JOHAN VREYS
02 223 00 84
COMMUNICATIE@PANTALONE.BE
MARTELAARSPLEIN 10, 1000 BRUSSEL
WWW.PANTALONE.BE

KUNST IN DE PUBLIEKE RUIMTE

GESPREK MET
JULIE
RODEYNS

Julie Rodeyns schrijft als kunstcritica voor onder andere <H>ART. Daarnaast is ze actief als publieksbemiddelaar of 'art mediator'. Ze is vaak werkzaam in de publieke ruimte, omdat dit de meest evidente plek is voor een ontmoeting tussen kunst en een breed publiek. Er is geen 'drempel'. Soms is de kunst er te gast. Dat is het geval wanneer een plek reeds is geclaimd door bewoners of kunstmakers. Maar dat is niet altijd zo. Soms zijn zowel de kunstenaar als de publiek passanten.

63

KUNST IN DE PUBLIEKE RUIMTE. WAT HOUDT HET IN?

Julie “Eerst even een woordje uitleg over het concept *publieke ruimte*. Als we denken aan *publieke ruimte*, dan denken we automatisch aan straten, parken, pleinen, maar dat is slechts een deel van de publieke ruimte. (Semi-)Publieke ruimte kan even goed de openbare instellingen betreffen. Een ziekenhuis, een kunstencentrum, ... Ruimtes die je vaak betreedt om een bepaalde reden, maar die eigenlijk ook toegankelijk zijn voor het grote publiek. Ruimtes die als het ware gedeeld worden. Kunst in de publieke ruimte kan van alles zijn. Het klassieke is een beeld op een sokkel, maar kunst in de publieke ruimte kan evengoed interventies inhouden, of performances, theater, dans, ... In het creatieproces kunnen tal van actoren betrokken zijn: een opdrachtgever, een kunstorganisatie, een bemiddelaar, een kunstenaar, de stad, buurtbewoners, ... en niet onbelangrijk, de politiek met cultuurbeleidscoördinatoren, schepenen, ... Soms is er ook geen opdrachtgever, en kan het zijn dat een kunstenaar op eigen initiatief in de publieke ruimte werkt. Ook de plek is bepalend voor het aantal diensten waar je moet gaan aankloppen om de dingen gedaan te krijgen. Zo was City Mine(d) in de EU-wijk best een complex project wat regelgeving betrof. Een artistiek project in de publieke ruimte leent zich er bovendien extra toe om de buurtbetrokkenheid te stimuleren. Het is een complex proces waarbij de meningen blijvend op elkaar moeten worden afgestemd. Ook moet men blijvend beducht zijn voor recuperatie door de politiek, maar ook bijvoorbeeld door een bepaalde bevolkingsgroep. In een diverse stad als Brussel kan een actie van één bevolkingsgroep al snel als een *statement* overkomen en polariserend werken. Maar dat complexe maakt dergelijke projecten ook aantrekkelijk.”

64

WERKEN IN DE PUBLIEKE
RUIMTE IS EEN TECHNISCHE
UITDAGING

VANUIT WELKE VISIE(S) ENGAGEREN MENSEN ZICH IN EEN ARTISTIEK PROJECT IN DE PUBLIEKE RUIMTE?

Julie: “Dat kan heel divers zijn. Het kan zijn dat je je buurt wil opsmukken, of zoals gezegd, een *statement* wil maken. Voor een stad(sbestuur) betekent zo’n actie *visibiliteit*. Het kan ook gaan om een democratische demarche: bijvoorbeeld buurtbetrokkenheid creëren of een dialoog op gang brengen. Het doel kan ook opwaardering zijn, het aantrekken van creatief potentieel. Voor een kunstenaar betekent werken in de publieke ruimte een belangrijk klankbord. Er komen veel reacties, ook van mensen die niet in een museum komen of gewoon zijn om na te denken over kunst. Ook de plek zelf, de omgeving kan een belangrijke impuls zijn voor de eigen artistieke reflectie. Werken in de publieke ruimte is voor een kunstenaar best wel een uitdaging. Ten eerste werken veel kunstenaars met materialen die niet duurzaam zijn. Werken in de publieke ruimte is dus om te beginnen een technische uitdaging. Ten tweede vraagt werken in de publieke ruimte een andere schaal, maar ook een andere gevoeligheid. Aangezien de publieke ruimte voortdurend in beweging is, word je als kunstenaar geconfronteerd met veel meer onzekere factoren. Werken in een black box / white box is een pak afgeschermd: als kunstenaar zit je veel meer in je eigen wereld. Een voorbeeldje. Een beeldhouwer die een beeld neerpoot in de publieke ruimte, moet ermee om kunnen dat er dingen mee zullen gebeuren. Dat het zal verwerpen, dat het misschien wel het voorwerp wordt van vandalisme, ... Je moet de onzekere factoren toelaten, en erop kunnen reageren. Pas op, elke kunstenaar gaat in dialoog, maar bij een project in de publieke ruimte is die dialoog vaak nog net iets actiever. Nog voor het kunstwerk er staat – en dan heb ik het niet alleen over beeldende kunst maar ook over andere artistieke interventies – werk je al aan een zekere openheid, ga je een soort van wij-veld creëren.”

STEL DAT JE ALS ORGANISATIE EEN ARTISTIEK PROJECT WIL DOEN IN DE PUBLIEKE RUIMTE. HOE VIND JE JE SAMENWERKINGSPARTNERS?

Julie: “Er zijn organisaties zoals De Nieuwe Opdrachtgevers bij wie je kan aankloppen om een dergelijk project te realiseren. De Nieuwe Opdrachtgevers helpt bemiddelen tussen de verschillende actoren, zorgt voor de vertaalslag tussen de wensen van de opdrachtgever (bijvoorbeeld een groep buurtbewoners) en de wensen van de kunstenaar, die natuurlijk in de eerste plaats denkt vanuit zijn artistieke praktijk. Je kan ook bij een artistieke organisatie aankloppen of rechtstreeks met een kunstenaar werken. Een kunstenaar vinden die niet alleen de artistieke kwaliteiten, maar ook de sociale kwaliteiten in huis heeft die nodig zijn om in de publieke ruimte te werken, is natuurlijk niet zo makkelijk. Er bestaat immers geen databank. Een kunstenaar vinden loopt vaak via persoonlijke contacten, en dat begrijp ik. Een dergelijk complex proces doorlopen met iemand die je niet kent of die je niet werd aanbevolen, is een sprong in het diepe. Een bemiddelaar, persoon of organisatie, heeft dus wel zijn taak.”

WAT BETEKENT OPDRACHT GEVEN? WAT KUN JE VRAGEN ALS GROEP, EN WAAR BEGINT DE AUTONOMIE VAN DE KUNSTENAAR?

Julie: “Dat is verschillend voor elke samenwerking. Er komen telkens twee partijen samen die afspraken moeten maken. Als opdrachtgever moet je wens artistiek potentieel hebben, anders dreig je te raken aan de autonomie van de kunstenaar. Voor mij is het wel duidelijk dat een kunstenaar een kunstenaar is en geen designer. Als je als opdrachtgever meer groen of zitmogelijkheden wil op een plein, heb je misschien geen kunstenaar nodig maar een designer. Een opdracht wordt dan wel weer interessant, als die wat conceptueler wordt geformuleerd. Stel dat je als opdrachtgever meer ontmoetingskansen wil in een heel diverse buurt, dan is dat al een gans ander verhaal. Ontmoeting is een thema waar je heel veel kanten mee op kan. Dat kan leiden tot een bank, maar evengoed tot iets anders. Je mag met je vraag de expertise van de kunstenaar niet beknotten. Dat is mijn mening.”

KUN JE EENS EEN PAAR VOORBEELDEN GEVEN VAN BRUSSELSE PROJECTEN?

Julie: “Ik denk aan het project van de ongelooflijke kabelbaan in het Park van Vorst, getrokken door An Rommel en andere buurtbewoners. Het gaat om een event dat het plaatselijke park laat herleven dankzij allerlei artistieke interventies van kunstenaars uit de buurt. Of RE:SPACE - Herteken Elsene!, een initiatief dat actief burgerschap, sterke culturele acties in de publieke ruimte, en grensoverschrijdende programmatie stimuleert. Er zijn ook andere projecten die buurtbewoners op een andere manier dan als opdrachtgever betrekken. Het gaat om Toc Toc Knock, Festival Kanal, Kunstenfestivaldesarts, Globe Aroma,... “

WAAROM ZOU JE ALS GROEP VOLWASSENEN OPDRACHTGEVER WILLEN ZIJN VAN EEN KUNSTPROJECT IN DE PUBLIEKE RUIMTE?

Julie: “Als je zo’n project onderneemt als groep, heb je wellicht al een paar ideeën. En inderdaad, in zo’n samenwerking kun je je absoluut inhoudelijk en artistiek uitleven. Er ontstaat een zeer intense dialoog met de kunst en de kunstenaar. Er is natuurlijk ook een sociale reden. Tijdens het proces komt niet alleen het kunstwerk tot stand, maar groei je ook als groep. Je leert elkaar beter kennen op een andere manier. We zijn vaak heel individueel of zelfs individualistisch bezig. En zeker ook heel functioneel. Samen nadenken over de totstandkoming van een artistiek werk doorbreekt dat denken ten dele. Tot slot voeg ik er nog aan toe dat dergelijke projecten de kunstwereld ook mee vorm geven. De tijd dat enkel de curator wist wat goed was voor zijn of haar publiek, is misschien wel voorgoed voorbij.

Charlotte Michils (Tekst)

ARTISTIEKE INTERVENTIES IN DE PUBLIEKE RUIMTE: ENKELE GOOD PRACTICES

In het interview met Julie Rodeyns worden al een aantal spelers vermeld die kunstprojecten in de publieke ruimte realiseren.

Hieronder worden ter illustratie nog een paar specifieke initiatieven in de kijker gezet.

DE ZINNEKE PARADE

De Zinneke Parade kwam voor het eerst tot leven in het kader van Brussel 2000, Europese Cultuurstad. De Parade moest één groot feest worden, een feest dat bruggen moest bouwen tussen het centrum van de stad en de 19e-eeuwse gordel en andere gemeenten van het Hoofdstedelijke Gewest. Alle (socio-) culturele instellingen werden gevraagd om mee te doen. Ondertussen is de Parade aan zijn zoveelste editie toe.

Meer info: www.zinneke.org

PASSA PORTA MET VERS BRUSSEL

Brussel is pure poëzie. Het is een stad vol contrasten, paradoxen en emoties, een stad waarin gespeeld wordt met de woorden van iedereen, van overal en altijd. De stad is voortdurend in beweging, ze is een laboratorium dat vraagt om creatie.

Het beschrijft nam in 2004 het initiatief om in te spelen op de taalrijkdom van Brussel en poëzie een prominente en permanente plaats te geven in de stad, in een variatie op het fenomeen van de stadsdichters in andere steden.

Twaalf dichters uit evenveel taalgebieden, van Lissabon tot Moskou en van Stockholm tot Kinshasa, brachten om beurten een bonte en veelstemmige ode aan de poëzie van de grootstad.

Een week lang dompelden de dichters zich onder in het dagelijkse leven van een stukje Brussel, in het gezelschap van een Belgisch beeldend kunstenaar. Ze bezochten de pleinen, parken en straten, de huizen en cafés, en luisterden naar de bewoners en hun verhalen. Op basis van hun indrukken schreven de dichters nieuwe poëzie, in een taal die de moedertaal is van heel wat Brusselaars.

De afgelopen jaren zorgden de beeldend kunstenaars voor tijdelijke interventies in de Brusselse openbare ruimte, waarbij ze hun beeldende interpretatie toevoegden aan het werk van de dichters. Geregeld namen ook buurtbewoners deel aan workshops rond woord en beeld.

Elke kunstenaar creëert bovendien een permanent kunstwerk, een symbiose van de visie van dichter en kunstenaar op de wijk die ze samen hebben bezocht. Ondertussen werden tien werken ingehuldigd. Het einddoel is een poëtisch parcours van twaalf kunstwerken in de stad. Een andere manier om de stad “te lezen”.

Meer info: www.versbrussel.be

KUNSTENFESTIVALDESARTS

Het Kunstenfestivaldesarts presenteert vaak projecten in de publieke ruimte. Soms gaat het om projecten die de participatie van het publiek of een bepaalde groep vragen.

In 2009, bijvoorbeeld, zorgden de Italiaanse kunstenares Anna Rispoli en de residenten van Les Visitandines (het groot appartement gebouw vlak achter Théâtre Les Brigittines) voor een onvergetelijke opening van het festival met het project *Vorrei tanto tornare a casa* ("Ik zou zo graag willen thuis zijn"). Het gebouw werd gedurende één avond levende architectuur, doordat alle bewoners samen een lichtchoreografie uitvoerden. Op een ritme dat werd aangegeven op de radio (via een samenwerking met FM Brussel) schakelden alle bewoners hun lichten gezamenlijk aan en uit. Het resultaat werd een oogverblindend, levend gebouw!

Over het algemeen presenteert het Kunstenfestivaldesarts echter interventies in de publieke ruimte die interactie uitlokken, veeleer dan ze er daadwerkelijk nood aan hebben om te kunnen bestaan.

In 2014, bijvoorbeeld, werd een groot deel van promoaffiches van het festival vervangen door een artistieke affichecampagne, *And for the rest*. Tim Etchells interviewde inwoners van Brussel zonder stemrecht, en trachtte hen een stem te geven in de openbare ruimte tijdens de verkiezingsperiode. Hij deed dit door zinnen uit hun gesprekken op affiches te plaatsen en te verspreiden in de stad. Een paar voorbeelden zijn *tijd zou trager moeten gaan*, *open source for everything* en *ne pas oublier de regarder les autres dans les yeux*.

De affiches werden verspreid in de stad en vaak door 'het publiek' meegenomen.

Ook deze minimalistische promocampagne veroorzaakte in 2014 tal van reacties.

Meer info : www.kfda.be

LE COMPTOIR DU NYLON

Le comptoir du Nylon (2003-2006), bestond uit 25 tijdelijke artistieke interventies in en rond de vitrine van een verlaten nylonwinkel in de Katelijnestraat in Brussel. Het kunstenfestival Maïs (2007) omvatte een serie interactieve kunstmanifestaties in de publieke ruimte met lokale kunstenaars, geleid door een curator: interactieve sculpturen, installaties in parkeergarages, passages, neonwerken, reclameborden, straattekeningen, wandelingen en plotse performances ... Beide werden georganiseerd door Frédérique Versaen, momenteel als publiekswerker verbonden met WIELS.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- buurtwerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

passa
porta

MAXIME SCHOUPPE
02 226 04 51
MAXIME.SCHOUPPE@PASSAPORTA.BE
ANTOINE DANKAERTSTRAAT 46,
1000 BRUSSEL
WWW.PASSAPORTA.BE

PASSA PORTA

Passa Porta biedt een paspoort tot de wereldliteratuur in het meertalige hart van Europa. Het is een unieke werk- en ontmoetingsplek voor auteurs, lezers, vertalers en literaire mediators uit de hele wereld. In en buiten Passa Porta kan je terecht voor tal van literaire ontmoetingen, vaak in samenwerking met belangrijke Brusselse cultuurhuizen als de Munt, BOZAR en Flagey.

Passa Porta ontwikkelt ook een internationaal residentieprogramma voor schrijvers en diverse creatieprojecten voor auteurs en vertalers in het Passa Porta Lab. Passa Porta organiseert eveneens het tweejaarlijkse Passa Porta Festival, hét internationale literatuurfestival van België.

UNIK

UNIK spitst zich toe op dansparticipatie in de brede zin van het woord. De organisatie beweegt zich in het veld van dans en performance, maar slaat eveneens de brug naar andere podiumkunsten zoals theater, muziek en zang. Het feit dat de organisatie enkel bestaat uit jonge dansers, die een brug willen slaan tussen hedendaagse dans en dansparticipatie is uniek. Het UNIK-kunstenarscollectief heeft één welomlijnd doel voor ogen: het brede publiek in contact brengen met hedendaagse dans, en de inspiratievormen ervan, zijnde een brede waaier van dansdisciplines. Het tracht dit te doen op een plezante maar indringende manier. UNIK is ervan overtuigd dat de stap naar het theater als bezoeker sneller wordt gezet na een persoonlijke danservaring.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen met een fysieke beperking

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

- Unik komt naar je toe

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk
mondeling

JOKE QUAGHEBEUR
0475 60 45 30
UNIKVZW@GMAIL.COM
UNIK KOMT NAAR JE TOE

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBAARDE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- onderzoek
- vrijwilligerswerking
- sociaal-artistische projecten

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

w wh at*

EVA PEETERS
02 502 78 23
EVA@WWHAT.ORG
STALINGRADLAAN 100, 1000 BRUSSEL
WWW.WWHAT.ORG

W WH AT*

w wh at* is een artistieke, gedeelde praktijk van kunstenaars, publieken en partners.

w* ontwikkelt w*strategieën, w*acties, w*situaties, w*publicaties, w*edities en w*objecten.

w* geeft vorm aan, duidt en toont de onderzoeken, experimenten en creaties.

w* geeft inzicht en doet je goesting krijgen in de hedendaagse beeldende kunst en de relatie met de visuele cultuur.

w* neemt artistiek deel aan diverse wereld vanuit perspectief.

w* engageert tot actief en gedeeld burgerschap.

Binnen de projecten en onderzoeken wordt de klemtoon gelegd op samen spreken, samen onderzoeken, samen creëren. De directe en interactieve relatie tussen publiek, proces, praktijk en het artistieke product staan centraal.

Heb je zin om samen met je groep mee te stappen in een van onze onderzoeken binnen de hedendaags beeldende kunst en visuele cultuur? Neem dan zeker contact op met Eva Peeters.

OVER CULTURELE DIVERSITEIT IN DE BRUSSELSE CULTUURSECTOR

GESPREK MET
ANGELO
DE SIMONE
(FOYER)

De samenleving wordt cultureel steeds diverser en complexer. Deze veranderende context stelt de culturele instellingen voor de uitdaging te onderzoeken wat dit betekent op het vlak van artistieke programmatie, de relatie met het publiek en het intern personeelsbeleid. De voorbije jaren heeft de Brusselse cultuursector al verschillende gezamenlijke initiatieven genomen rond het thema 'interculturaliteit'. Maar wat betekent interculturaliseren binnen een culturele organisatie? Hoe kan een theater of museum een open huis worden, waar mensen met een (etnisch) diverse achtergrond zich welkom voelen? We vroegen het Angelo de Simone, adjunct-directeur bij RIC Foyer en expert interculturaliseren.

WAT BETEKENT MEER CULTURELE DIVERSITEIT VOOR DE CULTURELE SECTOR?

Angelo: “De cultuursector wordt gekenmerkt door een grote verscheidenheid. De éne speler heeft een programmatie met een internationale dimensie, de andere pakt uit met producties van eigen bodem. Idealiter is de culturele sector een weerspiegeling van alles wat er leeft in de maatschappij, niets uitsluitend, een forum gevend aan alle mogelijke culturele uitingen. Als je een grote verscheidenheid aan publieksgroepen wil bereiken, heb je ook die verscheidenheid nodig in de programmatie. Mensen maken op verschillende manieren keuzes. Ook, maar zeker niet alleen, op basis van hun etnisch-culturele achtergrond. Uiteraard dienen er nog andere voorwaarden te worden gerealiseerd, opdat mensen met een migratieachtergrond zich zouden aangesproken voelen. Ik denk aan het belang van infrastructuur, (non-verbale) communicatie, de sfeer, omkadering, ...

Sommige processen verlopen *relatief* natuurlijk. Ondertussen vinden ook mensen met een migratieachtergrond de weg naar de professionele kunstopleidingen en komen ze op die manier ook op het podium van grote huizen te staan. Maar ik zeg wel heel bewust *relatief*. Zo’n evolutie is er niet vanzelf gekomen, die is altijd het gevolg van een aantal keuzes. Interculturaliseren is dus iets waar je bewust mee moet bezig zijn.

En natuurlijk is het ook belangrijk hoe je met kunst omgaat. Ik denk aan een Björn Schmelzer, de artistiek leider van het muziekensemble Graindelavoix, die niet in de spreekwoordelijke *fichier* van professionele zangers gaat zoeken, maar bijna op een antropologische manier op zoek gaat naar zijn zangers. Het gaat om mensen met een bepaalde achtergrond of kwaliteiten die volgens hem passen in zijn programma.”

WAT BETEKENT DAT VOOR EEN INDIVIDUELE ORGANISATIE?

Angelo: “Elke organisatie doorloopt een ander interculturaliseringsproces. Wat een realistisch proces of doel is voor de één, is voor de ander onrealistisch. De één heeft omwille van een aantal troeven meer kans op slagen op het éne front, de ander op een ander front. Zo’n proces is ook nooit lineair. Sommige verworvenheden blijken later niet langer verworven. Dat kan tal van oorzaken hebben. Het wegvallen van de trekkende kracht, andere beleidsprioriteiten of gewijzigde keuzes op organisatieniveau, economische crisis waardoor meer intensieve processen van investeren in nieuwe contacten of sectoren moeilijker wordt ...”

WAT IS EEN GOEDE INTERCULTURELE PRAKTIJK?

Angelo: “Een praktijk wordt als een goede praktijk bestempeld, als ze beantwoordt aan een aantal criteria. Ik ga er echter vanuit dat je als organisatie alleen nooit kan voldoen aan al

die criteria. Je kan wel zeggen dat een instelling of organisatie goed bezig is op een bepaald vlak. Een praktijk is zelden een goede praktijk in zijn totaliteit. Het is belangrijk dat er een genuanceerde kijk is.

Als een museum op een bepaald moment beslist om mensen eenmalig uit achterstandswijken met bussen naar een tentoonstelling te halen, dan kun je je vragen stellen over de impact op lange termijn. Anderzijds was het ook zo dat – want het gaat hier om een bestaande praktijk – de volwassenen tegen hun kinderen konden zeggen dat ze net zoals zij naar het museum waren geweest. Een heel klein element zou je denken, maar wel heel belangrijk. Je krijgt een soort van intergenerationale verbondenheid via cultuur.

Voor mij is cultuurparticipatie geen doel op zich, het is een manier om mensen een andere richting op te sturen of om een dialoog op gang te brengen. Het is belangrijk dat wat je doet als culturele organisatie een zekere samenhang vertoont. Als alles wat je doet, toevallig is, en niet of nauwelijks is afgestemd op wat anderen doen binnen de organisatie, de sector of andere sectoren, dan zal de impact van je daden eerder klein zijn. Synergieën ontstaan niet enkel omdat jij hoopt dat ze ontstaan, ze zijn het resultaat van een samenwerking met andere instellingen, sectoren, ... Als je dat nastreeft, dan kun je spreken van een globaal project.”

HOE KAN ER MEER WORDEN SAMEN- GEWERKT OVER DE SECTOREN HEEN OM HET INTERCULTURALISERINGSPROCES NOG VERDER OP GANG TE BRENGEN?

Angelo: “In de culturele sector is er doorheen de jaren heel duidelijk een reflectie op gang gekomen over interculturaliseren, er is een openheid om de brug te slaan naar mensen van andere origine. Voor welzijnswerkers is de focus op cultuur niet altijd zo evident. Wie met welzijn bezig is, is bezig met basisbehoeften. Dat is heel sterk geredeneerd vanuit de behoeftepiramide van Maslow. Maar bon, tegenover deze visie staat er nog een andere, namelijk dat het wel eens zou kunnen dat cultuur net één van de belangrijkste zaken is die er zijn. Dat inzet op talentontwikkeling net heel erg belangrijk is, omdat kwetsbare groepen zelden op hun talenten worden aangesproken. Bij samenwerking is het echter belangrijk dat er een gemeenschappelijk doel is, en dat het win-win-denken wordt overstegen. Enkel zo komen we tot duurzame, evenwaardige relaties.

Charlotte Michils (Tekst)

Wie meer wil te weten komen over de reflecties en acties inzake interculturaliseren van de Brusselse kunstensector, kan de inspirerende Cahiers-Interact, een initiatief van BKO/RAB, inkijken. De Cahiers zijn gratis downloadbaar op www.brusselskunstenoverleg.be.

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond
- personen in armoede
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- vernieuwende methodieken (gidsen, IT, spellen, ...)
- vrijwilligerswerking
- sociaal-artistische projecten
- buurtwerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

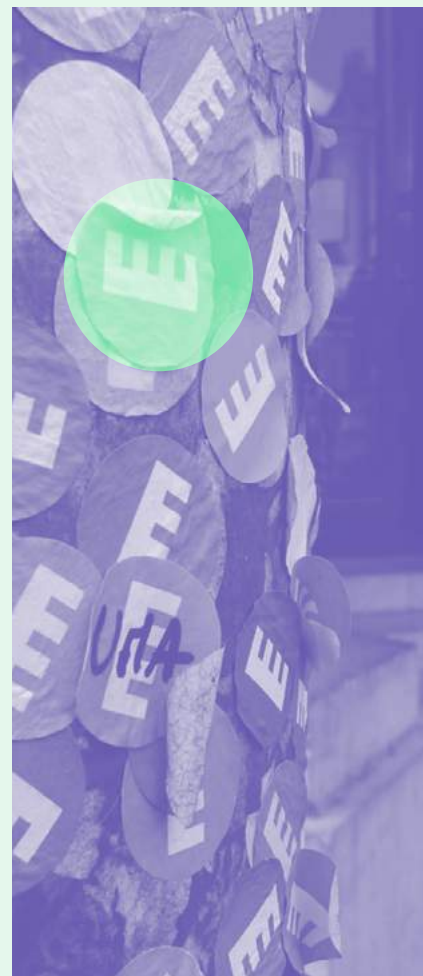
schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

WIELS

FRÉDÉRIQUE VERSAEN EN
NADIA ESSOUAHYA
02 340 00 52
FRÉDÉRIQUE.VERSAEN@WIELS.ORG
NADIA@WIELS.ORG
VAN VOLXEMLAAN 354, 1190 BRUSSEL
WWW.WIELS.ORG

WIELS

WIELS is veel meer dan een klassiek centrum voor hedendaagse kunst. Het gebouw, dat voorheen dienst deed als huisvesting voor brouwerij Wielemans-Ceuppens, is met zijn imposante modernistische architectuur een monument in het Brusselse landschap. Sinds de opening in 2008 bewijst WIELS zijn belang op nationaal en internationaal vlak en is elke expo een *must-see* voor elke kunstliefhebber. De ambitieuze tentoonstellingen en kunstprojecten vormen het bekendste luik van de werking, maar ook de residentiewerking voor jonge kunstenaars, een actief en breed educatief programma en tal van bemiddelingsprojecten krijgen heel wat aandacht. Zo kun je als groep in WIELS terecht voor workshops, conferenties, vakantiebezoeken, maar evengoed om te werken in de gemeenschappelijke tuin.

ZINNEKE

Zinneke organiseert een brede waaier aan sociaal-artistische projecten in de Brusselse openbare ruimte. Het meest bekend bij het grote publiek is de Zinneke Parade, een project dat in 2000 boven de doopvont werd gehouden in het kader van Brussel/Bruxelles 2000, Europese cultuurstad, en als biënnale is blijven bestaan.

Zinneke staat in voor een grote diversiteit aan activiteiten verweven met de eigen sociaal-artistische praktijk: reflecties, debatten, vormingen en opleidingen, creaties en coproducties in de wijken van Brussel. Het perspectief dat daarbij gehanteerd wordt, is stadsontwikkeling en een streven naar een sociaal en cultureel rechtvaardige duurzaamheid voor de bewoners en de stad.

© Michel Van Reysen, Zinneke 2014

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen met een fysieke beperking
- personen met een mentale beperking
- personen met een psychische kwetsbaarheid
- gedetineerden

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- vernieuwende methodieken (gidsen, IT, spellen, ...)
- vrijwilligerswerking
- sociaal-artistische projecten
- buurtwerking

75

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

Zinneke

DE PROJECTOPVOLGERS BIJ ZINNEKE ZIJN BEREIKBAAR OP HET NUMMER 02 214 20 07.

WWW.ZINNEKE.BE

DE PUBLIEKSWERKING HEEFT REEDS ERVARING MET BEPAALDE KWETSBARE GROEPEN:

- senioren
- personen met een migratie-achtergrond

MOGELIJKE OMKADERING OP MAAT VAN DE GROEP OF SAMENWERKING:

- workshops en cursussen
- rondleidingen
- sociaal-artistische projecten
- buurtwerking

HOE TOEGANKELIJK IS HET GEBOUW?

INFO ZIE WEBSITE

HOE MEERTALIG IS DE INFORMATIE EN COMMUNICATIE?

schriftelijk nl fr en
mondeling nl fr en

DOMINIQUE MYS
02 555 06 00
DOMINIQUE@ZINNEMA.BE OF
PUBLIEKSWERKING@ZINNEMA.BE
VEEWEIDESTRAAT 24-26,
1070 ANDERLECHT
WWW.ZINNEMA.BE

ZINNEMA

Zinnema is het aanspreekpunt voor groepen en individuen uit Brussel en de Rand die in hun vrije tijd uiting geven aan hun verbeelding in een artistieke discipline naar keuze. Zinnema biedt een ondersteunend en professioneel kader waar amateurkunstenaars volop kunnen experimenteren, evolueren en inspireren. Zinnema is een facilitator voor (socio-)artistieke projecten en trajecten en een platform voor samenwerking en productie. Zinnema speelt in op de grootstedelijke context waarin het werkzaam is, vanuit een duurzaam perspectief en met relevante partners op verschillende niveaus.

© Luk Stiens, Redance 2014

EEN BLIK OP HET FRANSTALIGE CULTUURAAANBOD IN BRUSSEL

GESPREK MET
LAURENCE ADAM
ARTICLE 27
BRUXELLES

© Fête des Saltimbanques 2014, CPAS Bruxelles & Théâtre Les Tanneurs

Article 27 Bruxelles is een Franstalige organisatie die inzet op participatie aan activiteiten in de Brusselse culturele sector. Dankzij het netwerk van ongeveer 330 culturele en sociale organisaties, is er waarschijnlijk niemand beter geplaatst dan directrice Laurence Adam om ons een overzicht te geven van de inspanningen die in de Franstalige Brusselse culturele sector gedaan worden om groepen volwassenen naar het aanbod toe te leiden.

Bij het begin van het culturele seizoen brengt Article 27 Bruxelles een publicatie uit dat het aanbod van september tot juni bundelt en op die manier de groepsbegeleiders helpt bij het plannen van een culturele uitstap in Brussel. Bij de vermelde huizen en organisaties kunnen de groepen terecht met de Article 27-kortingskaart. Daarnaast maakt Article 27 Bruxelles ook een Répertoire culturel waarin meer praktische informatie opgenomen wordt over de culturele partners.

Laurence: “Wij vragen aan onze culturele partners, voornamelijk Franstalige, maar ook Nederlandstalige zoals de KVS, om door te geven over welke mogelijkheden ze beschikken om groepen volwassenen in hun huis te ontvangen. Die informatie wordt ter beschikking gesteld van de welzijnsorganisaties en verenigingen waarmee wij werken. Het gaat daarbij om begeleide bezoeken aan musea of tentoonstellingen, pedagogische dossiers, ontmoetingen met de acteurs, nagesprekken, ... eigenlijk verzamelen we in het *Répertoire culturel* het vaste aanbod dat de huizen aan de groepen kunnen aanbieden. Wat voor ons heel belangrijk is, is dat het *Répertoire culturel* ook de gegevens vermeldt van de persoon met wie de sociaal werker of begeleider van een groep contact kan opnemen ter voorbereiding van het bezoek of de deelname aan een activiteit. Dat zorgt voor een direct contact, zonder dat de begeleider eerst via de ticketbalie moet passeren. Doordat we aan de culturele huizen vragen om na te denken over hun aanbod voor groepen, merken we dat ze een meer open houding aannemen tegenover die groepen. Daar waar ze eerst enkel een aanbod hadden voor scholen, zien we dat ze dat aanbod ook open stellen voor groepen volwassenen.”

KAN JE EEN VOORBEELD GEVEN VAN EEN HUIS DAT ZICH OPENT VOOR GROEPEN VOLWASSENEN EN TOELICHTEN HOE ZE DAT DOEN?

Laurence: “*Théâtre de Poche*, dat in het Ter Kamerenbos ligt, organiseert vaak nagesprekken en ook debatten over de voorstelling die gespeeld wordt. Ze vertrekken van een thema dat in de voorstelling aan bod komt, en verder wordt besproken met specialisten ter zake. Op die manier wordt een heel breed publiek bereikt. Wat we heel vaak zien gebeuren, is dat een activiteit die voor een specifieke groep bedoeld is, heel snel wordt opgesteld voor het hele publiek.”

WAT VERWACHTEN JULLIE VAN EEN HUIS DAT HAAR AANBOD WIL OPENSTELLEN VIA ARTICLE 27 BRUXELLES?

Laurence: “We kijken steeds samen met onze culturele partners hoe ver ze kunnen en willen gaan in het ontvangen van groepen. Wat wij willen bereiken met onze culturele partners, is dat de deelnemers het gevoel hebben dat ze een

andere plaats gekregen hebben in de samenleving, nadat ze aan die activiteit hebben deelgenomen. Dat engagement hebben we vastgelegd in ‘*La charte de la médiation culturelle*’, opgebouwd uit drie hoofdstukken: afspraken met de culturele instellingen, afspraken met de sociale organisaties en afspraken met het publiek.”

HOE UIT ZICH DAT CONCREET?

Laurence: “Een huis vertrekt altijd van het kunstwerk (een tentoonstelling, een voorstelling, ...) en gaat daarna op zoek naar activiteiten die rond dat kunstwerk kunnen worden georganiseerd om op die manier het publiek aan te trekken. Wij willen op die manier een ontmoeting creëren tussen het publiek en het kunstwerk. Een mooi voorbeeld van de uitwisseling die wij willen bereiken, is de manier waarop *Théâtre Varia* ontmoetingen organiseert na een voorstelling. Zo was er eens een ontmoeting tussen het publiek, de makers van de voorstelling en de ontwerper van de affiche. Het publiek werd uitgenodigd om met de hulp van de graficus, zelf een affiche te maken. Het resultaat van die samenwerking werd getoond in het theater. *Théâtre Varia* geeft hierdoor visibiliteit aan mensen die in andere omstandigheden vaak onzichtbaar blijven.

Een ander initiatief dat zichtbaarheid gecreëerd heeft, was de samenwerking tussen *Théâtre National* en het OCMW van Brussel. Samen hebben ze een aantal korte voorstellingen gemaakt waarmee ze de stad zijn ingetrokken, naar onder andere het Muntplein en het Sint-Katelijneplein.”

TUSSEN HET OCMW EN DE CULTURELE SECTOR ZIJN AL HEEL WAT INITIATIEVEN OPGEZET.

Laurence: “Ja, dat klopt. *Théâtre Marni* en het OCMW van Elsene werken samen in een *comité culturel*. Dat *comité culturel* is opgericht binnen het OCMW, door een sociaal werker, maar toch staan de mensen van het OCMW centraal. *Article 27 Bruxelles* heeft dat *comité culturel* mee begeleid en een charter opgesteld waarin de doelstellingen werden bepaald. Ondertussen zijn er in verschillende Brusselse gemeenten

(Sint-Gillis, Elsene, Etterbeek, Evere en Brussel) nog dergelijke *comités culturels* gestart. Eén van de doelstellingen van het *comité culturel* in Elsene was het ontdekken van wat er buiten hun gemeente leeft. Ze hebben heel wat huizen en organisaties bezocht, en zijn uiteindelijk bij Théâtre Marni terecht gekomen. Nu maken enkele medewerkers van Théâtre Marni zelfs deel uit van het *comité culturel*.

Het is de opdracht voor de mensen van het OCMW om zelf hun cultureel project samen te stellen. Dat gaat dan niet alleen over het bijwonen van een theateervoorstelling, maar ook over het organiseren van een workshop rond die voorstelling of het bijhouden van een dagboek waarin iets over die voorstelling geschreven wordt. Dankzij zo'n *comité culturel* bepaalt ieder lid mee wat ze gaan bekijken of welke activiteit ze willen doen, en is het niet langer enkel de verantwoordelijkheid van de sociaal werker. Het risico dat die sociaal werker een keuze maakt die niet in de smaak valt, is hierdoor ook veel kleiner. Tegelijk zijn er ook medewerkers van cultuurhuizen die opgenomen worden in een *comité culturel*. Het is een heel mooi voorbeeld van ontmoeting en uitwisseling tussen de verschillende sectoren, maar iedereen wordt op dezelfde manier behandeld. Iedereen heeft bijvoorbeeld hetzelfde gewicht wanneer er bepaald wordt wat de volgende activiteit zal zijn. De inbreng van de cultuurwerkers hangt af van hun rol. Soms worden ze gevraagd om hun mening te komen geven, soms zetten ze zelf de stap omdat ze een project willen voorstellen en soms maken ze echt deel uit van het *comité culturel*.

De deelnemers aan die *comités culturels* hebben al aangegeven dat het voor hen uiteraard belangrijk is om in aanraking te komen met kunst en cultuur, maar dat ze in het *comité culturel* ook veel belang hechten aan het onderlinge contact. Er is dus niet alleen de culturele dimensie, maar even goed een sociale.

Naast die *comités culturels*, die voorbehouden zijn aan de leden van de sociale organisatie, hebben huizen als Théâtre Varia en Théâtre Les Tanneurs ook *comités* met toeschouwers die openstaan voor alle geïnteresseerden. Dit toont

volgens mij aan dat de culturele sector open staat voor haar publiek, al het publiek.”

Brecht Wille (Tekst)

© Atelier Traces 2014, Théâtre Les Tanneurs

ONDER- STEUNENDE ORGANI- SATIES

In dit katern staan Brusselse en Vlaamse spelers opgesomd die een aantal diensten aanbieden die de toegang tot cultuur voor groepen (kwetsbare) volwassenen vergemakkelijken. Die dienstverlening is heel uiteenlopend. Het kan gaan om een financiële tegemoetkoming, inhoudelijk advies, het opzetten van een buddysysteem of het regelen van begeleiding, het ter beschikking stellen van hulpmiddelen, het aanreiken van participatieve methodieken, ... Aan jou als groepsbegeleider om eruit te pikken wat voor jou en je groep een meerwaarde kan zijn.

ARTICLE 27 BRUXELLES

Article 27 Bruxelles, een initiatief dat aan Franstalige kant zeer gekend is, vindt het belangrijk dat iedereen aan cultuur kan participeren. Article 27 Bruxelles probeert een betere toegang tot cultuur te realiseren door samen te werken met ongeveer 330 organisaties uit de welzijnssector en het culturele veld.

WAT IS HET DOELPUBLIEK VAN JULLIE ORGANISATIE?

- Personen in armoede

HOE WERKT HET CONCREET ALS EEN GROEP KOMT AANKLOPPEN BIJ JULLIE MET EEN VRAAG?

Article 27 is partner van welzijnsorganisaties die werken met personen in armoede. Om partner te worden en te kunnen beschikken over Article 27-kortingtickets, moet een organisatie de volgende stappen doorlopen. Eerst en vooral is het belangrijk dat er een partneraanvraag wordt ingediend bij Article 27 Bruxelles via een invulformulier. Daarna wordt er een ontmoeting georganiseerd om de verschillende mogelijkheden en diensten van Article 27 toe te lichten. De organisatie beslist op dat moment om al dan niet de overeenkomst te ondertekenen die

het partnerschap regelt (de missies van beide partijen, het aantal tickets dat zal worden verdeeld en de jaarlijkse bijdrage). Het hele proces duurt ongeveer een jaar. Article 27 kan natuurlijk ook gecontacteerd worden om een cultuurproject op te zetten.

MET WELKE VRAGEN KAN EEN GROEPSBEGELEIDER KOMEN AANKLOPPEN BIJ JULLIE?

- **Financieel:** in ruil voor een ticket van Article 27 en € 1,25, heeft het publiek van de welzijnspartners toegang tot het aanbod van ongeveer 160 Brusselse culturele organisaties en meer dan 660 Waalse.

• **Inzet van methodieken**

- Reflectie over kunst
- Experiment en artistieke expressie

- Binnen de welzijnsorganisaties: het helpen opzetten van een cultureel project dat zowel het publiek als de sociaal werkers betreft.

• **Inhoudelijk**

WELKE TOOLS EN METHODIEKEN ZETTEN JULLIE IN OM JULLIE DOELPUBLIEK DICHTER TE BRENGEN BIJ KUNST EN CULTUUR?

Article 27 hanteert participatieve methodes en methodes van co-creatie.

- Voor het publiek van welzijnsorganisaties: reductietarief voor culturele activiteiten, culturele gidsen, ...
- Voor de sociaal werkers en cultuurwerkers: methodieken die de ontmoeting tussen de partners bevorderen: répertoire social, répertoire culturel, een samenwerkingsdag (Pass découverte rond het culturele aanbod en Table Ronde Carrée rond het recht op cultuur), het opstellen van een gezamenlijk document (charter voor cultuurbemiddeling, Réseau en réflexion).

GOOD PRACTICE

Cultureel comité / participatief project

Binnen sommige welzijnsorganisaties en in samenwerking met hen, heeft Article 27 een kader ontwikkeld waarbinnen het publiek van die organisatie kan werken aan een cultureel project. Met behulp van verschillende middelen (ondersteuning van groepsdynamieken, pedagogische ondersteuning, charter, ...) zet Article 27 de begeleiders en hun publiek aan om na te denken over cultuur (identiteit, de andere), het culturele aanbod, de beoefening van een kunstdiscipline, ... Zo'n cultureel comité schrijft zich op een duurzame manier in in de organisatie doordat de regels, doelstellingen, verantwoordelijkheden, ... door de leden zelf worden bepaald.

Een dergelijk cultureel comité brengt niet alleen het publiek en de sociaal werker samen. Article 27 zorgt ervoor dat het comité ook open staat voor cultuurwerkers en kunstenaars om op die manier een mix te krijgen waar ieders mogelijkheden naar waarde geschat worden, waar ieders inbreng gelijk is.

02 646 30 28
BRUXELLES@ARTICLE27.BE
WWW.ARTICLE27.BE

Deze tekst is eveneens ter beschikking in
het Frans. Zie www.lasso.be

BRUSSEL BEHOORT ONS TOE - BRUXELLES NOUS APPARTIENT

Brussel Behoort Ons Toe - Bruxelles Nous Appartient is een organisatie die actief is rond het auditieve geheugen van Brussel. Sinds 1999 verzamelt BNA-BBOT verhalen en getuigenissen over Brussel. De geluidsopnames worden samengebracht in een databank die toegankelijk is voor iedereen. Deze databank biedt tal van mogelijkheden op artistiek, educatief en erfgoedkundig vlak.

WAT IS HET DOELPUBIEK VAN JULLIE ORGANISATIE?

Alle Brusselaars, en specifiek minderheden die niet vaak het woord hebben.

HOE WERKT HET CONCREET ALS EEN GROEP KOMT AANKLOPPEN BIJ JULLIE MET EEN VRAAG?

Bruxelles Nous Appartient-Brussel Behoort Ons Toe is een participatief project. Of ze nu spontaan, aarzelend of beredeneerd getuigen, alle bewoners dragen hun steentje bij tot een betere kennis van Brussel, een stad die niet in één oogopslag te vatten is. De getuigenissen vormen samen een auditieve stadsbiografie, het hoorbare levende geheugen van de stad. De meerstemmigheid laat de luisteraar toe om de realiteit vanuit verschillende standpunten te benaderen.

Deelnemen kan op drie manieren ...

- Mensen nemen spontaan contact op met een eigen concreet idee voor interviews. Ze lenen een opnamekoffertje, en krijgen daarbij een korte vorming rond opname- en interviewtechnieken. Nadien bezorgen ze ons de opname die we dan samen toevoegen aan de databank.
- Verenigingen vragen om samen te werken rond één van hun publieksactiviteiten. Vaak zijn we actieve partners van de conceptfase tot de uitvoeringsfase van een project. Het kan ook zijn dat we instaan voor één aspect van een activiteit (interviews afnemen, geluidsopnamen maken, ter beschikking stellen van bestaande opnamen, uitlenen van materiaal, ...).
- BBOT-BNA neemt zelf ook het initiatief neemt om rond een bepaalde pertinente thematiek te werken, al dan niet in samenwerking met andere organisaties.

MET WELKE VRAGEN KAN EEN GROEPSBEGELEIDER KOMEN AANKLOPPEN BIJ JULLIE?

Elk project heeft zijn eigen doelpubliek dat een eigen manier van communiceren vraagt. Toch zijn er enkele constanten in de manier waarop de doelgroep wordt benaderd. Wij zijn veel aanwezig op het terrein en investeren in een goede relatie met de bewoners. We werken ook samen met andere partners en trekken uit de interesse van de buurtbewoners (bottom-up).

WELKE TOOLS EN METHODIEKEN ZETTEN JULLIE IN OM JULLIE DOELPUBIEK DICHTER TE BRENGEN BIJ KUNST EN CULTUUR?

We willen het auditieve geheugen van Brussel niet alleen vastleggen en bewaren, maar ook ontsluiten naar zo veel mogelijk verschillende doelgroepen toe. Deze kennisoverdracht gebeurt door de databank bekend te maken, en door de verzamelde verhalen aan te wenden als inspiratiebron voor DVD's, publicaties, tentoonstellingen, evenementen in de publieke ruimte, audio-documentaires, enz.

De verschillende producties komen trouwens tot stand in nauwe samenwerking met de beoogde doelgroep.

De meest gebruikte manieren om de databank te ontsluiten zijn ...

- **Sociaal-artistiek.** BNA-BBOT werkt hiervoor samen met kunstenaars, deelnemers en andere partners uit de socio-culturele en sociaal-artistieke sector. Een voorbeeld is het

project over de Modelwijk in Brussel, waar een jonge regisseur uit de wijk in samenwerking met BNA-BBOT en andere wijkbewoners de audio-documentaire La Théorie des Blocs maakt.

- **Educatief.** Samen met vormingscentra, culturele of erfgoedorganisaties maken we pedagogische hulpmiddelen gebaseerd op de databank.

GOOD PRACTICE

Met het project *Denkbeeldige Wijken* gaat BNA-BBOT dit jaar opnieuw aan de slag in de Anneessenswijk. Samen met wijkorganisaties en buurtbewoners documenteert BNA-BBOT de verbeelding van al wie in de wijk woont/komt/werkt in geluid en beeld. Gedurende enkele maanden worden denkbeeldige plaatsen en objecten in de wijk in kaart gebracht, en wordt er collectief nagedacht over de redenen voor hun afwezigheid en de mogelijke concretisering ervan. De denkbeeldige plaatsen en objecten zijn ongeziene fragmenten die weergeven hoe de wijk soms is of zou kunnen zijn (geweest).

Het vertrekpunt van het project is een vraag, namelijk *“Is er in deze / uw wijk een (verdwenen, fictief, ontbrekend, ...) voorwerp dat een sociale, publieke of collectieve functie zou hebben als het er wel was?”*

In verschillende groepen verbeelden bewoners welke plaatsen of objecten er zouden kunnen bestaan en gaan hierover in dialoog. De denkbeeldige plaatsen en voorwerpen zijn een aanwensel voor een diepere reflectie over de wijk. De focus ligt op het proces, de verschillende ontmoetingen en de samenwerking met de buurt. Het werkproces wordt onder andere gedocumenteerd door een antropologe, een kunstenaar en een studente in participatieve processen. Een publicatie zal het verzamelde materiaal tonen en een overzicht geven van de verschillende denkbeelden over de wijk.

BNA-BBOT

MAUD SEUNTIENS
02 223 21 51
MAUD@BNA-BBOT.BE
WWW.BNA-BBOT.BE
WWW.FACEBOOK.COM/BNA.BBOT

BRUSSELSE MUSEUMRAAD

Brussel telt ruim honderd musea, rond de meest uiteenlopende thema's. Zo'n twintig jaar geleden gaven een aantal onder hen te kennen dat ze zich wensten te groeperen in een vereniging die als ontmoetingsplaats dienst zou doen en zou instaan voor de gemeenschappelijke promotie van de Brusselse musea. Dat leidde in september 1995 tot de oprichting van de Brusselse Museumraad die de belangen van de musea en hun bezoekers behartigt. De Brusselse Museumraad is vooral gekend omwille van projecten zoals de *Nocturnes van de Brusselse Musea*, *Museum Night Fever* en de *Brussels Card*. Het geeft ook een gratis Museumplan uit en beschikt over een portaalsite met info over alle musea.

86

WAT IS HET DOELPUBLIEK VAN JULLIE ORGANISATIE?

Met onze organisatie en projecten richten we ons tot een zeer breed publiek, gaande van jongeren (18-35 jaar) met Museum Night Fever, over de diverse doelgroep van museumliefhebbers en personen die niet vaak musea bezoeken tijdens de Nocturnes (alle leeftijden), toeristen van alle leeftijden (met de Brussels Card), tot families met kinderen.

Voor wat betreft Museum Night Fever (en ook de Nocturnes) willen we in het bijzonder aandacht besteden aan kwetsbare groepen:

- Personen met een migratieachtergrond
- Personen in armoede
- Personen met een fysieke beperking

HOE WERKT HET CONCREET ALS EEN GROEP KOMT AANKLOPPEN BIJ JULLIE MET EEN VRAAG?

Er is geen lidmaatschap nodig, onze activiteiten staan open voor iedereen die wil deelnemen.

Bij actieve bijdrage aan onze projecten (zoals bijvoorbeeld aan Museum Night Fever) is er een kennismakingsgesprek

met de Brusselse Museumraad en vooral met (de educatieve dienst van) het museum. Ingeval het om een deelname als gewone bezoeker gaat, hoeft er vaak enkel vooraf ingeschreven worden.

Bij wijze van voorbeeld. Blinde en slechtziende bezoekers kregen één-op-één-begeleiding en live audiodescriptie tijdens Museum Night Fever en de Nocturnes. Vermits we telkens een match moesten zoeken, werd aan een bezoeker gevraagd om zich een week op voorhand per e-mail of telefoon aan te melden bij de Brusselse Museumraad.

MET WELKE VRAGEN KAN EEN GROEPSBEGELEIDER KOMEN AANKLOPPEN BIJ JULLIE?

Financieel. Voor deelname aan Museum Night Fever geldt het Article 27-tarief. Daarnaast hanteren we sowieso een lage voorverkoopprijs van 10 EUR voor Museum Night Fever, zodat mensen maximaal worden gestimuleerd om deel te nemen. Voor dat tarief heb je keuze uit meer dan twintig musea (inclusief het transport ernaartoe). Het ticket kan trouwens nog een maand na datum worden ingeruild tegen één gratis bezoek in één van de deelnemende musea. Ook voor de Nocturnes hanteren we een voordelige prijs. Er zijn trouwens ook heel wat nocturnes gratis, zoals de feestelijke openingsnocturne en slotnocturne.

Op het vlak van **communicatie** is het onze bedoeling de toegang en drempels tot de musea te verlagen. Dit doen we o.a. door een aantrekkelijke communicatie, op maat van specifieke doelgroepen. We besteden hier veel aandacht en middelen aan.

Inhoudelijk. Vanuit onze missie om drempels weg te nemen, willen we zorgen voor een aantrekkelijke programmatie in de musea, die zorgt voor een minder stoffig en beter imago van musea bij de bezoekers. Het is wel cruciaal dat deze programmatie nadrukkelijk de link blijft maken met de museumcollecties.

WELKE TOOLS EN METHODIEKEN ZETTEN JULLIE IN OM JULLIE DOEL-PUBLIEK DICHTER TE BRENGEN BIJ KUNST EN CULTUUR?

We werken via **intermediaren** uit de sector zelf, die het publiek aanbren- gen, bijvoorbeeld *Article 27* dat nauwe contacten heeft met armoedeorgani- saties in Brussel (en Wallonië) of *Cap Patrimoine*, *Les Amis des Aveugles* en *Intro* vzw. We zorgen voor een **aange- paste programmatie** (Museum Night Fever, ...).

Tot slot verwelkomen de musea het publiek niet enkel als bezoeker, maar ook als *programmator*. Bezoekers kun- nen m.a.w. ook een deel van de pro- grammatie in handen nemen, of mee helpen organiseren.

GOOD PRACTICE

Beeldenfluisteraars

Blinde en slechtziende bezoekers kregen de voorbije edities van *Museum Night Fever* één-op-één begeleiding tijdens hun bezoek aan de musea.

De begeleiding bestaat uit het met woorden beschrijven van wat er te zien is. Het is niet de bedoeling dat de bege- leider ook bijkomende info geeft zoals een echte gids dit zou doen (zoals bij- komende info over de kunstenaar, tijdsgeest, ...). Soms gebeurt dit wel, maar dit wordt niet standaard ver- wacht van de begeleiders. Naast de audiodescriptie is de begeleider er natuurlijk ook om de bezoeker fysiek te begeleiden van de ene plek naar de andere. Vaak haalt hij de blinde of slechtziende bezoeker ook af aan het station of op ander afspraakpunt. Door deze één-op-één begeleiding krijgt het bezoek ook een sociale dimensie. Vaak wordt nadien nog eens afgesproken tussen begeleiders en bezoekers. Voor- aleer *Museum Night Fever* van start gaat, is er ook een kennismakingsmoment op een rustige centrale plek voorzien. Zo kunnen begeleiders en bezoekers elkaar op een informele manier ont- moeten en samen bepalen welke musea ze gaan bezoeken.

De begeleiders hebben een speciale vorming gevolgd (de Franstaligen bij *Cap Patrimoine* en *Les Amis des Aveugles* en de Nederlandstaligen bij *Intro* vzw).

ERFGOEDCEL BRUSSEL/VGC

De Erfgoedcel Brussel/VGC wil het vaak verrassende cultureel erfgoed van Brussel op een creatieve, vernieuwende en kwaliteitsvolle manier tonen aan een zo ruim mogelijk publiek. Daarvoor werkt ze nauw samen met een breed netwerk van erfgoedactoren. Door het gemeenschapsvormend karakter is erfgoed de motor voor intergenerationele en interculturele kruisbestuiving. Publieksparticipatie is hierbij belangrijk. Om het draagvlak van erfgoed nog te vergroten is de samenwerking met andere sectoren, voornamelijk onderwijs, welzijn, kunsten en jeugd, cruciaal. De erfgoedcel wil in het bijzonder jonge mensen, mensen in armoede en mensen met een migratieachtergrond betrekken bij haar werking.

88

.....

WAT IS HET DOELPUBIEK VAN JULLIE ORGANISATIE?

We richten ons met onze projecten en evenementen tot een zeer breed publiek. Tegelijkertijd willen we ook bijzondere aandacht besteden aan kinderen en jongeren, en groepen kwetsbare volwassenen. De groepen waar we al een bepaalde affiniteit mee hebben, zijn ...

- senioren
- personen met een migratieachtergrond
- personen in armoede

HOE WERKT HET CONCREET ALS EEN GROEP KOMT AANKLOPPEN BIJ JULLIE MET EEN VRAAG?

De Erfgoedcel wil zoveel mogelijk mensen samenbrengen rond erfgoed. Zij speelt hierin een intermediaire rol.

De eerste stap is een kennismakingsgesprek, waarin wordt bekeken welke rol de Erfgoedcel kan spelen. De Erfgoedcel tracht ook organisaties warm te maken, om ook zelf een erfgoedproject uit te werken.

MET WELKE VRAGEN KAN EEN GROEPSBEGELEIDER KOMEN AANKLOPPEN BIJ JULLIE?

Financieel. De Erfgoedcel heeft zelf een budget om projecten met kansengroepen te realiseren.

Logistiek. De Erfgoedcel heeft haar eigen uitleendienst. Zo kan je bijvoorbeeld opnameapparatuur lenen, als je bezig bent met een project rond mondelinge geschiedenis. Daarnaast heeft ook de VGC een uitgebreide uitleendienst voor audiovisueel en ander materiaal.

Communicatief. Via onze website, nieuwsbrief en facebook willen we zoveel mogelijk mensen laten kennismaken met het Brussels erfgoed in het algemeen.

Inhoudelijk. De Erfgoedcel is bereid advies te verstrekken bij de uitbouw van een erfgoedproject en helpt mee partners te zoeken.

.....

WELKE TOOLS EN METHODIEKEN ZETTEN JULLIE IN OM JULLIE DOELPUBIEK DICHTER TE BRENGEN BIJ KUNST EN CULTUUR?

We werken sterk participatief, zodat het doelpubliek van dichtbij en actief kan kennis maken met erfgoed.

We contacteren organisaties die werken met het doelpubliek. Bijvoorbeeld Bon vzw, RIC Foyer (interculturaliteit), Tochten van Hoop (mensen in armoede), ...

We vertrekken vanuit het gemeenschapsvormend idee van erfgoed: erfgoed als middel, niet zozeer als doel.

We werken nauw samen met organisaties die reeds methodieken of expertise hebben ontwikkeld rond dergelijke trajecten zoals bijvoorbeeld Erfgoedspeler Tapis Plein, Vormingsorganisatie Citizenne, ...

GOOD PRACTICE

Schatten van Mensen was een project waarbij mensen die gepassioneerd zijn door een ambacht of discipline binnen de podiumkunsten, in de kijker werden gezet. Schattenjagers (interviewers / schrijvers) uit een traject van Vormingplus Citizenne en fotografen van de afdeling Fotokunst aan de Academie van Anderlecht, brachten deze *schatten van mensen* in kaart. Bijzondere aandacht ging naar nieuwkomers in Brussel die de kunst en kunde van een ambacht in hun culturele rugzak hebben zitten. In samenwerking met Bon vzw werden passies, verhalen en ervaringen van ambachtslieden van *hier* en *ginder* met elkaar gedeeld en werd kennis gemaakt met plaatsen waar men hier in Brussel met ambacht kan bezig zijn ...

Erfgoeddag 2011. Naar aanleiding van het thema voor de erfgoeddag 2011 *Armoë troef* werd met een team van veertien mensen die de vooropleiding als ervaringsdeskundige volgden bij vzw De Link, gewerkt aan een erfgoedproject rond twee thema's die ze zelf gekozen hadden (de geschiedenis van de sociale strijd en stiltebeleving als immaterieel cultureel erfgoed). Daarna werden allerlei activiteiten georganiseerd: Brusselwandelingen, bezoek aan een archief, fotografie cursus, workshop interviewtechnieken, ... wat uitmondde in een fototentoonstelling op de Erfgoeddag.

erfgoed
BRUSSEL

CHANTAL BREMS & KATRIJN MEIRLAEN
CHANTAL.BREMS@VGC.BE
02 563 05 42
KATRIJN.MEIRLAEN@VGC.BE
02 563 05 43
WWW.ERFGOEDBRUSSEL.BE

FONDS VRIJETIJDSPARTICIPATIE

Het Fonds Vrijetijdsparticipatie is een Vlaamse organisatie die zich inzet om vrijetijdsparticipatie van mensen in armoede meer betaalbaar en toegankelijk te maken. Het Fonds zorgt voor financiële tussenkomsten in de vrijetijdsbesteding van mensen in armoede, biedt ondersteuning aan sociale organisaties en vrijetijsorganisatoren en geeft signalen rond vrijetijdsparticipatie door aan de overheden. Het Fonds Vrijetijdsparticipatie is een samenwerkingsverband van Welzijnsschakels vzw, Netwerk tegen Armoede, Federatie Centra Basiseducatie en Samenlevingsopbouw Vlaanderen.

90

.....

WAT IS HET DOELPUBIEK VAN JULLIE ORGANISATIE?

- Personen in armoede
- .....

HOE WERKT HET CONGREET ALS EEN GROEP KOMT AANKLOPPEN BIJ JULLIE MET EEN VRAAG?

Sociale organisaties die werken met of voor mensen in armoede, kunnen kosteloos lid worden bij het Fonds Vrijetijdsparticipatie. Op www.fonds-vrijetijdsparticipatie.be kan de in te vullen lidmaatschapsfiche worden gevonden (word lid). Daarop kan worden

aangeduid waarvoor een organisatie een beroep wil doen op het Fonds. Medewerkers van het Fonds bekijken wekelijks de aanvragen tot lidmaatschap. Als de informatie nog niet helemaal op punt staat, volgt er een kennismakingsgesprek. Alle nieuwe leden worden vervolgens uitgenodigd op een informatiemoment, waarop we kunnen kennismaken en de werking van het Fonds wordt uitgelegd.

MET WELKE VRAGEN KAN EEN GROEPSBEGELEIDER KOMEN AANKLOPPEN BIJ JULLIE?

Financieel. Er is een financiële tegemoetkoming in de betaling van vrijetijsactiviteiten. Daarnaast gaat het Fonds in dialoog met nationale vrijetijsaanbieders om een *vast aanbod* te creëren.

Inhoudelijk. Lidorganisaties kunnen inhoudelijke vragen stellen aan het Fonds. Samen bekijken we hoe we hierop een antwoord kunnen bieden. Zo kunnen lidorganisaties bijvoorbeeld ook *het grote vrijetijsdsspel* ontlenu, dat een prima vertrekpunt vormt om een gesprek rond vrijetijsparticipatie van mensen in armoede op te starten.

.....

WELKE TOOLS EN METHODIEKEN ZETTEN JULLIE IN OM JULLIE DOELPUBIEK DICHTER TE BRENGEN BIJ KUNST EN CULTUUR?

Verschillende keren per jaar organiseert het Fonds Vrijetijsparticipatie een Themanamiddag. Die is steeds in samenwerking met een museum. Tijdens de namiddag leren we de publiekswerker van het museum kennen en verkennen we de tentoonstelling. Daarnaast is er ruimte voor praktijkuitwisseling over een bepaald thema zoals uitstappen met gezinnen, vervoersarmoede, ...

GOOD PRACTICE

Proevertjes werken: op voorhand een bezoek brengen aan een museum en kennis maken met de gidsen, een bezoek achter de schermen van het cultuurcentrum, ... Lokaal wordt dit door de sociale organisaties zelf georganiseerd.

Het Fonds Vrijetijdsparticipatie tracht om de twee maanden een *Thema-namiddag* te organiseren. In eerste instantie zijn vooral trekkers en vrijwilligers van de sociale organisaties aanwezig, zodat zij kunnen inschatten of een uitstap met hun organisatie naar het betreffende museum zou lukken. Maar daarnaast zijn ook de mensen in armoede zelf zeker welkom. Door al eens op locatie te zijn geweest, wordt de drempel voor mensen om deel te nemen aan het aanbod lager.

INTRO VZW

Intro vzw maakt festivals, voorstellingen in cultuurcentra, *indoorevents*, sportmanifestaties en andere evenementen zoals beurzen, vormingen en conferenties... toegankelijk voor mensen met een visuele, auditieve, fysieke of verstandelijke beperking en voor personen met een autisme-spectrumstoornis. Daarnaast ontwikkelt Intro inclusieve projecten, om zo de toegankelijkheid van de event- en vrijetijdsector te bevorderen voor personen met een handicap.

Ook personen met een handicap willen deelnemen aan het groeiende aantal evenementen maar zij botsen vaak op praktische ongemakken. Intro wil deze hindernissen de wereld uit helpen door aandacht te schenken aan zowel de toegankelijkheid van de omgeving als de toegankelijkheid van de informatie.

Intro ijvert voor gelijke kansen voor personen met een handicap. Ze wil de samenleving en haar beleidmakers bewust maken van het belang van toegankelijke evenementen en van een inclusieve maatschappij waar mensen met en zonder handicap elkaar ontmoeten.

Intro vzw pleit niet voor een bevoorrecht statuut, maar voor oplossingen voor praktische problemen. Op die manier kunnen personen met een handicap zelf de keuze maken om al dan niet aan een evenement deel te nemen, zonder dat de (on)toegankelijkheid van de omgeving hen dat oplegt.

WAT IS HET DOELPUBLIEK VAN JULLIE ORGANISATIE?

- Personen met een fysieke beperking
- Personen met een mentale beperking
- Organisaties

HOE WERKT HET CONCREET ALS EEN GROEP KOMT AANKLOPPEN BIJ JULLIE MET EEN VRAAG?

Er is geen vaste procedure. Neem contact met ons op.

MET WELKE VRAGEN KAN EEN GROEPSBEGELEIDER KOMEN AANKLOPPEN BIJ JULLIE?

Intro wil in samenwerking met organisatoren een antwoord zoeken op alle vragen, wensen en noden die betrekking hebben op een beperking van de bezoeker.

WELKE TOOLS EN METHODIEKEN ZETTEN JULLIE IN OM JULLIE DOEL-PUBLIEK DICHTER TE BRENGEN BIJ KUNST EN CULTUUR?

De gebruikte methodieken zijn divers en zoveel als mogelijk op maat van het evenement en de eindgebruiker. Op www.intro-events.be vind je een overzicht van alle diensten die Intro vzw kan aanbieden aan organisatoren van evenementen. Naast advies op maat, kan een organisator het Intro-OK-label aanvragen om aan te tonen dat er inspanningen gedaan werden om het evenement toegankelijk te maken. Vaak horen hier Intro-assistenten bij die ter plekke personen met een beperking bijstaan.

Voor mensen met een auditieve beperking kan Intro zorgen voor voelstoelen, ringleiding en kunnen tolken Vlaamse gebarentaal voorzien worden. Wie een visuele beperking heeft, kan gebruikmaken van audiodescriptie.

Oprijplaten voor rolstoelen en pictogrammen worden gebruikt om verplaatsingen te vereenvoudigen en om duidelijk aan te geven waar de specifieke diensten zich bevinden.

GOOD PRACTICE

Intro is betrokken bij de evenementen in Heizel Paleis 12, wedstrijden in het Koning Boudewijnstadion, de inspanningen rond de toegankelijkheid van een aantal Brusselse evenementen. Dit gebeurt niet alleen door monitoring, maar ook door gericht advies. Het streefdoel is om bij elk evenement de basisvoorwaarden voor toegankelijkheid te garanderen.

Bovendien streeft Intro vzw met dit initiatief naar duidelijke toegankelijkheidsinformatie over de betrokken Brusselse evenementen.

Tot slot ambieert dit project een structurele inbedding van toegankelijkheidsvoorwaarden voor Brusselse evenementen die worden gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid.

LASO

Lasso is het Brussels netwerk voor cultuurparticipatie en kunsteducatie. Lasso stimuleert het overleg en de samenwerking tussen de Brusselse cultuursector en organisaties en instellingen uit het jeugdwerk, socio-culturele veld, de welzijnssector en het onderwijs. Hiervoor organiseert Lasso ontmoetingsdagen, vormingen en studiedagen. Daarnaast coördineert Lasso verschillende projecten die ervoor zorgen dat er meer en beter samengewerkt wordt rond cultuurparticipatie van zeer diverse groepen in Brussel.

94

WAT IS HET DOELPUBIEK VAN JULLIE ORGANISATIE?

Welzijnsorganisaties, socio-culturele verenigingen, onderwijsinstellingen kunnen allemaal een beroep doen op Lasso. Lasso is er namelijk voor alle begeleiders van groepen (volwassenen, kinderen en jongeren) die willen werken rond cultuur in Brussel. Lasso heeft ervaring met groepen die werken met ...

- Senioren
- Personen met een migratieachtergrond
- Personen in armoede
- Personen met een fysieke beperking
- Personen met een mentale beperking
- Personen met een psychische kwetsbaarheid

HOE WERKT HET CONCREET ALS EEN GROEP KOMT AANKLOPPEN BIJ JULLIE MET EEN VRAAG?

Elke groep kan aankloppen met een vraag rond cultuurparticipatie. Dit verloopt meestal via persoonlijke contacten, telefonisch of per mail. In het geval van een groep die we niet kennen, komen we op kennismakingsgesprek. De vragen worden op maat behandeld of er wordt aansluiting gezocht bij de bestaande projecten van Lasso.

MET WELKE VRAGEN KAN EEN GROEPSBEGELEIDER KOMEN AANKLOPPEN BIJ JULLIE?

Inhoudelijk: plan je een culturele uitstap met je groep? Wil je advies over de

plaats van cultuur in je werking? Denk je concreet na over een theatervoorstelling met je groep en zoek je hiervoor partners? Of vind je dat de culturele sector beter in kan spelen op jouw concrete vragen rond cultuur? Neem dan zeker contact op met Lasso! Wij geven je advies op maat of spelen je vragen door naar de culturele instellingen.

Financieel: we helpen de groepen op weg naar de VGC Paspardoe of andere subsidiekanalen voor culturele projecten.

Communicatie: op www.lasso.be kan je terecht voor de contactgegevens van honderden Brusselse organisaties die actief zijn rond cultuur(participatie) en vind je heel wat inspiratie en informatie om met jouw groep een uitstap of een artistiek project te plannen. Daarnaast brengt Lasso ook een aantal publicaties uit met het oog op het stimuleren van cultuurparticipatie en samenwerking over sectoren heen.

WELKE TOOLS EN METHODIEKEN ZETTEN JULLIE IN OM JULLIE DOELPUBIEK DICHTER TE BRENGEN BIJ KUNST EN CULTUUR?

Advies en informeren: via één op één gesprekken, netwerkmomenten of infosessies helpen we groepen op weg om te participeren aan het culturele aanbod of om een antwoord te vinden op hun cultuurvragen.

Projecten en trajectbegeleiding: groepen kunnen via laagdrempelige projecten

deelnemen aan het cultuuraanbod of een trajectbegeleiding op maat krijgen voor het ontwikkelen van hun cultureel project.

Vorming: Lasso biedt vorming voor begeleiders van groepen volwassenen over cultuurparticipatie en het aanbod.

Expertisedeling: documenteert en publiceert goede praktijken van cultuurparticipatie en kansengroepen.

GOOD PRACTICE

BrusselArt, een Brussels cultuurproject op maat van groepen

Via het project *BrusselArt* wil Lasso groepen volwassenen, voornamelijk socio-culturele verenigingen en welzijnsorganisaties, de weg wijzen naar toegankelijke, culturele activiteiten in Brussel. Via de website www.brusselart.be en een tweemaandelijks nieuwsbrief krijg je als groepsbegeleider een handig overzicht van dergelijke activiteiten. Lasso zorgt ook dat er **omkadering** is op maat van je groep zoals een interessante inleiding, een leuke babbel met een artiest, een workshop, ... Theater, dans, beeldende kunst, muziek, ... allemaal komen ze aan bod. Er vinden ook regelmatig netwerkmomenten plaats waarbij de groepsbegeleiders persoonlijk meer uitleg krijgen over de geplande culturele activiteiten en waarbij de publiekswerkers van de cultuurhuizen meer informatie krijgen over geïnteresseerde groepen en hoe die best onthaald worden. Als groepsbegeleider kan je vooraf ook een rondleiding krijgen in één van de cultuurhuizen, zodat je je groepsuitstap beter kan voorbereiden. Via BrusselArt wordt er ook ingezet op vorming van publiekswerkers uit de culturele sector, zodat ze hun aanbod meer kunnen afstemmen op zeer uiteenlopende groepen die een omkadering op maat vragen.

WWW.BRUSSELART.BE

LASSO
T. 02 513 15 90
WWW.LASSO.BE

FINANCIËLE TEGEMOETKOMINGEN

Hieronder vind je een overzicht van de financiële tegemoetkomingen waarop je een beroep kunt doen als je een culturele uitstap plant of een project wil uitwerken.

Wat niet aan bod komt hieronder of in de id-kits van de culturele aanbieders zijn de diverse kortingscategorieën die elk huis nog apart kan aanbieden. Aarzel niet om navraag te doen bij de ticketing of alvast een kijkje te nemen op de website.

VGC | PAsPARTOE

Voor wie? Voor inwoners van het Brussels hoofdstedelijk gewest, vanaf drie jaar en voor scholieren, studenten, leerkrachten en docenten van een Nederlandstalige (hoge)school of universiteit in Brussel, ongeacht hun domicilie.

Wat? De Paspartoe is een vrijetijdspas voor Brussel. Met de Paspartoe kan je punten sparen wanneer je deelneemt aan een activiteit bij een Paspartoe-aanbieder. Mensen met een beperkt inkomen kunnen een gratis Paspartoe aanvragen en aan sterk verlaagde toegangsprijzen deelnemen aan activiteiten. Bij deze Paspartoe zit niet enkel een welkomstpakket en een cultuurbon, maar ook een bonnenboekje met verschillende kortingen.

Ook groepen kunnen via Paspartoe-groepsbonnen een fikse korting krijgen voor groepsactiviteiten bij één van de Paspartoepartners.

Contact?
informatie@paspartoe.be of
T. 02 563 05 87

Meer weten?
www.muntpunt.be/paspartoe en voor de specifieke kortingen voor groepen kan je terecht op de www.vgc.be. Surf naar cultuur en vervolgens klik vervolgens op Paspartoe.

FONDS VRIJETIJSPARTICIPATIE

Het Fonds Vrijetijdsparticipatie werkt voor mensen in armoede. De financiële drempel is echter niet de enige, even

belangrijk is het wegwerken van psychologische en praktische drempels zoals onder andere het ontbreken van een sociaal netwerk of schaamte om deel te nemen. Daarom werkt het Fonds samen met lokale sociale organisaties. Zij zorgen voor de nodige omkadering en toeleiding naar vrijetijdsactiviteiten.

Het Fonds Vrijetijdsparticipatie wil deelname aan vrijetijdsactiviteiten niet totaal kosteloos maken. Het Fonds komt voor maximaal 80% tussen in de deelnameprijs. Deelnemen aan vrije tijd kost meer dan enkel het toegangskaartje. Daarom komt het Fonds ook tussen in deervoersonkosten, reservatiekosten en verzekering. Bij een begeleid bezoek worden ook de onkosten voor de (audio)gids en/of workshop vergoed.

Meer weten?
www.fondsvrijetijdsparticipatie.be

VGC | PROJECTSUBSIDIES VOOR SOCIO-CULTURELE VERENIGINGEN

Voor wie? Voor alle Brusselse verenigingen met op zijn minst een Nederlandstalige werking.

Wat? De Vlaamse Gemeenschapscommissie biedt sociaal-culturele projecten de kans om een maatschappelijk relevante activiteit te organiseren die de normale werking overstijgt en voor een breed publiek toegankelijk is.

Meer weten?
www.vgc.be/Cultuur

GEMEENTELIJKE SUBSIDIES | ONDERSTEUNING LOKALE VERENIGINGEN EN INITIATIEVEN

Voor wie? Lokale verenigingen en burgerinitiatieven

Wat? De Brusselse gemeenten ondersteunen op zeer diverse manieren de lokale verenigingen en allerhande initiatieven rond cultuurparticipatie.

Meer weten? Neem contact op met de cultuurbeleidscoördinator of de dienst cultuur van je gemeente

VLAAMSE OVERHEID | SUBSIDIES PARTICIPATIEPROJECTEN KANSENGROEPEN

Voor wie? Subsidieaanvragen kunnen enkel worden ingediend door vzw's. Aanvragen van verenigingen die al een werkingssubsidie ontvangen van de Vlaamse overheid komen in principe niet in aanmerking. Zij kunnen de projecten die ze wensen uit te voeren voor deze kansengroepen integreren in hun werking.

Wat? Een project moet, via een vernieuwend concept, kansengroepen toeleiden naar culturele, jeugdwerk- of sportieve activiteiten, of moet uitgaan van een kansengroep.

Meer weten?
www.sociaalcultureel.be/volwassenen

VLAAMSE OVERHEID | SUBSIDIES PROJECTEN VOOR BRUSSEL

Voor wie? Alle verenigingen of instellingen met rechtspersoonlijkheid, met uitzondering van handelsvennootschappen, kunnen een projectaanvraag indienen. De vereniging of instelling moet haar maatschappelijke zetel in het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest of in het Nederlandse taalgebied hebben.

Wat? Via deze subsidies wil de Vlaamse overheid kwaliteitsvolle initiatieven ondersteunen die:

- de beleving, de kennis en het belang van Brussel als hoofdstad van Vlaanderen bevorderen
- de band tussen Brussel en Vlaanderen aanhalen
- de betrokkenheid van de Vlaamse gemeenschap op het vlak van cultuur, educatie, jeugd, sport en sociaal gebeuren in Brussel zichtbaar maken en aanmoedigen
- het sociale leven en de samenhang in de grootstad Brussel versterken
- het stedelijke weefsel en de (interculturele) leefbaarheid van de grootstad versterken.

Meer weten? brussel.vlaanderen.be

KONING BOUDEWIJNSTICHTING ARMOEDEFONDS – STEUN AAN INITIATIEVEN VOOR ARMOEDEBESTRIJDING

Voor wie? Verenigingen en instellingen in België die zich uitdrukkelijk tot mensen in armoede richten

Wat? Projectmiddelen om een vernieuwend project van armoedebestrijding te realiseren dat zich inschrijft in een lokale dynamiek van solidariteit en in dialoog met mensen die in armoede leven.

Meer weten? www.kbs-frb.be gebruik de zoekfunctie van de site.

KONING BOUDEWIJNSTICHTING | ELIA FONDS

Voor wie? Alle verenigingen en organisaties, gemeentediensten, toerismekantoren, provinciediensten enz... die aandacht hebben voor vrijetijdsbesteding en die zich inzetten voor toeristische, culturele of sportieve recreatievormen voor personen met verminderde mobiliteit, kunnen deze oproep beantwoorden.

Wat? Steun aan projecten die mensen met een mentale, motorische of sensorische handicap, maar ook gezinnen met jonge kinderen of ouderen, originele ontdekkingen aanbieden bij hun toeristische, culturele en sportieve vrijetijdsbesteding.

Meer weten? Surf naar www.kbs-frb.be en gebruik de zoekfunctie van de site.

VLAAMS FONDS VOOR DE LETTEREN | SUBSIDIES VOOR LEESBEVORDERING

Voor wie? Organisaties die beschikken over een rechtspersoonlijkheid kunnen een projectaanvraag indienen. Wetenschappelijke instellingen kunnen een aanvraag indienen voor onderzoeksprojecten. Feitelijke verenigingen of natuurlijke personen kunnen geen aanvraag indienen. De organisatie moet gevestigd zijn in het Vlaams of Brussels gebied.

Wat? Leesbevordering is het geheel van activiteiten waarbij men om redenen van ontwikkeling en emancipatie planmatig het leesgedrag van mensen kwantitatief en kwalitatief probeert te beïnvloeden door de motivatie van de (potentiële) lezer te vergroten. Door initiatieven te ondersteunen die leesbevordering centraal stellen wil het Vlaams Fonds voor de Letteren impulsen geven om de leescultuur, het leesklimaat en de leesomgeving in Vlaanderen te bevorderen.

Meer weten? www.vfl.be

GROWFUNDING / BXL

Brussel bruist. Vanuit de onderbuik van de stad borrelen tal van inspirerende ideeën en experimentele projecten op. Growfunding/BXL is een instrument om een financieel én sociaal draagvlak te bouwen voor kleine en minder kleine stadsprojecten.

Mensen en organisaties met een plan kunnen rekenen op ondersteuning. Hoe bereik je de juiste mensen? Hoe activeer je de sociale netwerken? Hoe kan je anderen betrekken bij de realisatie van je project? Hoe maak je gepaste attenties?

Het systeem van attenties en donaties brengt projecthouders en donateurs samen rond een concreet project in hun stad.

Meer weten?
www.growfunding.be/bxl

COLOFON

Deze publicatie is een uitgave van Lasso, het Brussels netwerk voor cultuurparticipatie en kunsteducatie. Maart 2015.

LASSO

Saintelettesquare 19, 1000 Brussel
T. 02 513 15 90, 02 513 29 85
info@lasso.be
www.lasso.be

AUTEURS

Charlotte Michils, Marijke Van Hassel
en Brecht Wille

REDACTIECOMITÉ

Charlotte Michils, Marijke Van Hassel,
Anja Van Roy, Frederika Van Wing

EINDREDACTIE

Charlotte Michils, Marijke Van Hassel,
Anja Van Roy, Frederika Van Wing,
Brecht Wille

ALGEMENE COÖRDINATIE

Charlotte Michils

LAY-OUT

Josworld creative collective

FOTOGRAFIE

De foto's in deze publicatie werden
aangeleverd door de vermelde
culturele partners.

De coverfoto werd aangeleverd door
w wh at.

DRUK

Oplage: 1500 exemplaren

Wettelijk depot: D/2015/11.909/1

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Brussels Kunstenoverleg vzw,
Danny Op de Beeck,
Saintelettesquare 19, 1000 Brussel

De organisaties opgenomen in deze publicatie worden ondersteund door de Vlaamse Gemeenschapscommissie en / of de Vlaamse Gemeenschap. Lasso is een initiatief van het Brussels Kunstenoverleg vzw en wordt structureel ondersteund door de Vlaamse Gemeenschapscommissie. Voor bepaalde projecten geniet Lasso ook de steun van de Vlaamse overheid.

Deze publicatie kwam tot stand met steun van de Vlaamse minister bevoegd voor Brussel.

VLAAMSE
GEMEENS
CHAPSCO
MMISSIE

REGISTER

- Art & marges museum **12**
- ART BASICS for CHILDREN **13**
- Article 27 Bruxelles **82-83**
- Ateliers Urbains **52**
- BBOT-BNA **84-85**
- Beursschouwburg **14,47**
- BOZAR **15,47**
- BRONKS **26**
- Brusselbinnenstebuiten **58-59**
- Brusselse Museumraad **86-87**
- Brussels Philharmonic **22**
- Brusselse bibliotheken **23**
- CENTRALE for contemporary art **24**
- Centre Vidéo de Bruxelles **52**
- City Mine(d) **64**
- Cultuurcentrum Brussel **28**
- De Nieuwe Opdrachtgevers **29,65**
- deBuren **30**
- De Munt **46**
- Den Teirling **52**
- DKO Anderlecht **25**
- Ensemble Leporello **37**
- Erfgoedcel Brussel / VGC **88-89**
- Europalia **38**
- Festival van Vlaanderen Brussel **39**
- Festival Kanal **65**
- Flagey **22,47**
- Fonds Vrijetijdsparticipatie **90-91**
- Gemeenschapscentrum De Markten **52**
- Gemeenschapscentrum De Vaartkapoen **36**
- Gemeenschapscentrum De Zeyp **21,52**
- Gemeenschapscentrum Elzenhof **59**
- Globe Aroma **41,52,65**
- Graindelavoix **72**
- Het Beschrijf **66**
- Intro vzw **92-93**
- Kaaithheater **42,47,52,65**
- Kaos **52**

- Klare Lijn **58**
- Koninklijk Museum voor Midden-Afrika **20,43,47**
- Koninklijke Bibliotheek van België **44**
- Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis / Jubelparkmuseum **45**
- Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis / Muziekinstrumentenmuseum **16,19,48**
- Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België **49**
- Koninklijke Vlaamse Schouwburg **27,46,52,54,56,78**
- Kunstenfestivaldesarts (KFDA) **34,55,65,67**
- Korei **47**
- Kuumba **58**
- Laplan **52**
- Lasso **40-41, 94-95**
- Les Ateliers Claus **36**
- MET-X **56**
- Muntpunt **35,60**
- Museum van Elsene **61**
- Pantalone **62**
- Passa Porta **66,68**
- Peeping Tom **25**
- Recyclart **59**
- Scarlaken **58-79**
- Tapis Plein **89**
- Théâtre de Poche **78**
- Théâtre Les Tanneurs **79**
- Théâtre Marni **78-79**
- Théâtre National **78**
- Théâtre Varia **78-79**
- Ultima Vez **26**
- UNIK **69**
- VIZIT **58-59**
- vtbKultuur **58**
- w wh at **70**
- WIELS **26,52,74**
- Zinneke **51,66,75**
- Zinnema **76**

